

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLERİN ARA
ELEMEN İHTİYAÇLARININ TESPİTİ:ÖNLİSANS
MEZUNLARININ NİTELİKLERİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA-
GAZİANTEP ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATİCE EMRE

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi. Murat KARAHAN

Gaziantep
Ocak, 2021

ÖZET

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLERİN ARA ELEMAN İHTİYAÇLARININ TESPİTİ:ÖNLİSANS MEZUNLARININ NİTELİKLERİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA- GAZİANTEP ÖRNEĞİ

Hatice Emre

Yüksek Lisans, İşletme ABD

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi. Murat KARAHAN

Ocak-2021

Sayfa 78

İşletmelerin verimli ve etkin şekilde faaliyetlerini sürdürebilmeleri için muhasebe biriminin işletmelerin finansal faaliyetleri ile muhasebe işlerinin ilgili mevzuata ve muhasebe ilkelerine bağlı olarak tarafsız ve güven içerisinde yapması gerekmektedir. İşletmelerde muhasebe departmanının başarılı olmasını sağlayanlar ise genel itibariyle serbest muhasebeci mali müşavirlerdir. Serbest muhasebeci mali müşavirler faaliyetlerini yürütürken muhasebe alanında donanımlı ara elemana ihtiyaç duyarlar. Ülkemizde meslek yüksekokulları serbest muhasebeci mali müşavirlerin istihdam edeceği nitelikli ara eleman ihtiyacının önemli bir bölümü sağlamaktadır. Türkiye’de nitelikli muhasebe ara elemanlarının iş piyasasında hangi niteliklere sahip olması gerektiğinin belirtilmesi, işgücü talebiyle arzı arasındaki boşluğun daraltılması açısından önemlidir. Tez çalışmamızın amacı, serbest muhasebeci mali müşavirlik mesleğini icra edenlerin, işyerlerinde çalıştıracakları meslek yüksekokulu muhasebe programı mezunları açısından ihtiyaçların belirlenmesi ve aynı zamanda mezunlardan aramış oldukları niteliklerin tespit edilmesi ve böylece meslek yüksekokullarında, iş piyasasının beklentilerini karşılayabilecek özelliklere sahip meslek elemanı yetiştirilmesi çalışmalarına katkıda bulunmaktır. İlk aşamada muhasebe meslek mensupları ve muhasebe eğitimi ile ilgili yerli ve yabancı kitaplar, makaleler, tez çalışmaları, muhasebe standartları, mevzuatlar incelenmiş ve internet taraması yapılmıştır. Sonrasında ise muhasebe meslek mensuplarının ara elemanlardan beklentilerine dair taramalar yapılmıştır. Son olarak Gaziantep ili Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına kayıtlı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlere yönelik ara eleman ihtiyacının belirlenmesine dair vaka çalışması yapılmıştır. Vaka çalışmasında birincil veri toplama aracı olarak ilgili literatürden türetilen anket yöntemi kullanılmıştır. Anketler SMMM ye kayıtlı meslek mensuplarınca online yapılmıştır. Anket sonucunda toplamda 305 kullanılabilir veriye ulaşılmıştır. Elde edilen verilerin raporlanması ve analizi bu tezin temelini oluşturmaktadır.Yapılan analizler sonucunda muhasebe eğitimi algılamaları ile muhasebe eğitimi beklentileri arasında pozitif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, Ara Eleman

ABSTRACT

DETERMINATION OF INTERMEDIATE PERSONNEL NEEDS OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS: A STUDY ON THE QUALIFICATIONS OF ASSOCIATE DEGREE GRADUATES-GAZIANTEP EXAMPLE

Hatice EMRE

MA Thesis, Business Program

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Murat KARAHAN

January-2021

Pages 78

In order for businesses to continue their activities in an efficient and effective manner, the accounting unit must perform the certified public accountants of the enterprises in an impartial and safe manner, depending on the relevant legislation and accounting principles. Those who make the accounting department successful in businesses are generally freelance accountants and financial advisors. The certified public accountants need qualified intermediate staff in the field of accounting while carrying out their activities. In our country, vocational colleges provide a significant part of the qualified intermediate staff to be employed by independent accountants and financial advisors. Search for qualified accounting staff in the labor market, it is also necessary to have qualifications in Turkey, which is important in terms of narrowing the gap between labor demand with supply. The purpose of our thesis is to determine the needs of the graduates of the vocational school accounting program that will work in their workplaces, and to determine the qualifications they seek from the graduates, and thus to contribute to the work of training professionals who can meet the expectations of the labor market in vocational schools. In the first stage, domestic and foreign books, articles, thesis studies, accounting standards, regulations on accounting professionals and accounting education were examined and internet browsed. Afterwards, the expectations of the accounting professionals from intermediate staff were scanned. Finally, a case study was conducted on determining the need for intermediate staff for Certified Public Accountants registered in the Chamber of Certified Public Accountants in Gaziantep. In the case study, the survey method derived from the relevant literature was used as the primary data collection tool. The surveys were conducted online by professionals registered to the Chamber of Certified Public Accountants in Gaziantep. As a result of the survey, a total of 305 usable data were reached. The reporting and analysis of the data obtained form the basis of this thesis. As a result of the analysis, it has been determined that there is a positive relationship between accounting education perceptions and accounting education expectations.

Keywords: Accounting, Certified Public Accountants, Intermediate Staff

ÖNSÖZ

Bu araştırmayı yaparken, benden yardımlarını esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Murat KARAHAN'a, sevgili Eřim'e ve her türlü desteği sağlayan değerli anne ve babama teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT	III
ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar	VII
KISALTMALAR	IX

GİRİŞ

A. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE PROBLEMİ.....	1
B. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	2
C. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE ANKET SORULARININ OLUŞTURULMASI.....	3
D. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	4
E. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI	6
F. KONU İLE İLGİLİ ULUSAL VE ULUSLARARASI TEZLER/ÇALIŞMALAR.....	7

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. MUHASEBE MESLEĞİ VE EĞİTİMİ.....	8
1.1.1. MUHASEBE MESLEĞİNİN TARİHÇESİ VE GELİŞİMİ.....	9
1.1.1.1.Muhasebe Mesleğinin Özellikleri	11
1.1.1.2. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Faaliyetleri	14
1.2 MUHASEBE EĞİTİMİNİN TANIMI, AMACI VE ÖNEMİ.....	16
1.2.1 MUHASEBE EĞİTİMİN TANIMI VE AMAÇLARI.....	17
1.2.2.TÜRKİYE’DE MUHASEBE EĞİTİMİ	20
1.2.3.MESLEK YÜKSEKOKULLARI.....	21
1.2.3.1. Meslek Yüksekokullarının Önemi	21
1.2.3.2. Meslek Yüksekokullarının Amaçları	22
1.2.3.3. MESLEK YÜKSEKOKULLARININ TARİHİ SÜRECİ.....	23
1.2.3.4. Ön Lisans Muhasebe Programlarında Eğitiminin Durumu ve Gelişmeler	23
1.2.3.5. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü	24

İKİNCİ BÖLÜM

2.MESLEK MENSUPLARININ ÖN LİSANS DÜZEYİNDE MUHASEBE EĞİTİMİNDEN BEKLENTİLERİ.....	27
2.1. MESLEK MENSUPLARI.....	27
2.2. GAZİANTEP’TE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR DAĞILIMI	27

	vi
2.3.İŞ PİYASASININ MUHASEBE EĞİTİMİNDEN BEKLENTİLERİ	27
2.3.1. Mezunların mesleki bilgileri yönünden beklentiler	28
2.3.2. Mezunların kişisel özellikleri yönünden beklentiler.....	29
2.3.3. Mezunların genel donanımları yönünden beklentiler	30
2.3.4. Mezunların mesleki eğitimleri yönünden beklentiler	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA	32
3.1. SMMM'LERİN ARA ELEMAN İHTİYAÇLARININ TESPİTİ:ÖNLİSANS MEZUNLARININ NİTELİKLERİNE YÖNELİK GAZİANTEP İLİNDE BİR SAHA ARAŞTIRMASI.....	32
3.2.1. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK BİLGİLERİNE YÖNELİK BULGULAR	35
3.2.2. KATILIMCILARIN MESLEKİ FAALİYETLERİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİNE YÖNELİK BULGULAR	54
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	62
KAYNAKLAR	65
ÖZGEÇMİŞ.....	68

TABLOLAR

Tablo 1. 1 .Türkiye’de Farklı Düzeylerde Verilen Muhasebe Eğitimi Muhasebe Eğitim Seviyesi	21
Tablo 1. 2. Gaziantep’te Muhasebe Eğitimi Veren Ön Lisans Programlarının Bağlı Olduğu Üniversiteler ve 2019 Yılı Kontenjanları.....	25
Tablo 3. 1. Ankete Katılan SMMMlerin Demografik Özellikleri	35
Tablo 3. 2. Katılımcılara yöneltilen sorularda yaşın genel tabirlere etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar	36
Tablo 3. 3.Katılımcılara sorulan sorularda yaşın, muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımlarına yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar	38
Tablo 3. 4. Katılımcılara sorulan sorularda yaşın, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan kişilik özelliklerine yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar	39
Tablo 3. 5.Katılımcılara sorulan sorularda yaşın, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan mesleki bilgilere yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar.....	40
Tablo 3. 6.Katılımcılara Yöneltilen tabirlerde Cinsiyetin Etkisinin Olup Olmadığına Yönelik Sonuçlar	41
Tablo 3. 7. Katılımcılara sorulan sorularda Cinsiyetin, muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımlarına yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar	43
Tablo 3. 8.Katılımcılara sorulan sorularda Cinsiyetin, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan kişilik özelliklerine yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar	44
Tablo 3. 9.Katılımcılara sorulan sorularda Cinsiyetin, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan mesleki bilgilere yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar	45
Tablo 3. 10. Katılımcılara Yöneltilen Tabirlere Eğitim Durumlarının Etkisinin Olup Olmadığına Yönelik Sonuçlar (Tek Yönlü Varyans Analizi-ANOVA).....	46
Tablo 3. 11. Katılımcılara sorulan sorularda Eğitim Durumlarının, muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımlarına yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar	47
Tablo 3. 12. Katılımcılara sorulan sorularda Eğitim Durumlarının, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan kişilik özelliklerine yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar	48
Tablo 3. 13. Katılımcılara sorulan sorularda Eğitim Durumlarının, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan mesleki bilgilere yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar	49
Tablo 3. 14. Katılımcılara Yöneltilen Tabirlere Mesleki Tecrübe Yılıının Etkisinin Olup Olmadığına Yönelik Sonuçlar (Tek Yönlü Varyans Analizi-ANOVA).50	

Tablo 3. 15. Katılımcılara sorulan sorularda Mesleki Tecrübe Yılıının, muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımlarına yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar.....	52
Tablo 3. 16. Katılımcılara sorulan sorularda Mesleki Tecrübe Yılıının, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan kişilik özelliklerine yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar.....	53
Tablo 3. 17. Katılımcılara sorulan sorularda Mesleki Tecrübe Yılıının, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan mesleki bilgilere yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar.....	54
Tablo 3. 18. Ön Lisans mezunlarından muhasebe ve vergi uygulamaları programından mezun olmaları işyerimizde çalıştırmak için tercih sebebidir.	55
Tablo 3. 19. Ön lisans mezunlarına mesleki ve büro faaliyetlerimizi yerine getirirken ihtiyaç duymaktayız.	55
Tablo 3. 20. Yeni işe aldığınız ön lisans mezunlarının için adaptasyon süreci uyguluyoruz.	56
Tablo 3. 21. Ön lisans mezunlarının meslek yüksekokullarından aldıkları eğitimin iş bulmalarında katkısı olacağını düşünüyorum.	56
Tablo 3. 22. Ön lisans mezunlarının sahip olduğu meslek ile ilgili sertifikaları işe almanızda tercih sebebidir.	57
Tablo 3. 23. Ön lisans mezunlarının çalışırken ortaya çıkardıkları işler sizi memnun etmektedir.	57
Tablo 3. 24. Ön lisans Mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.....	58
Tablo 3. 25. Ön lisans mezunlarının işe alırken mülakat yapıyoruz.....	58
Tablo 3. 26. Meslek yüksekokulunda eğitim müfredatın sektör ihtiyacını karşılayabilir olduğunu düşünüyoruz.....	59
Tablo 3. 27. Ön lisans mezunlarının sektörel bazda uzmanlaşmasını istiyoruz.	59
Tablo 3. 28. Ön lisans mezunlarının sektörün ihtiyaç duyduğu donanıma sahip olduğunu düşünüyoruz.....	60
Tablo 3. 29. Ön lisans mezunlarının yaşı bizler için önemlidir.	60
Tablo 3. 30. İşe alacağınız kişinin muhasebe paket program bilgisini sorgularız.	61

KISALTMALAR

SMMM : Serbest Muhasebeci Mali Müşavir

SMMMO : Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası

YMM :Yeminli Mali Müşavir

3568 Sayılı Meslek Yasası: Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali
Müşavirlik Kanunu

TÜRMOB :Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Ve Yeminli Mali
Müşavirler Odaları Birliği

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu ve Problemi

İşletme faaliyetleri finansal gelişmelere ve globalleşmeye bağlı olarak daha kompleks hale gelmiştir. Ekonomik sistemin gelişmesiyle birlikte işletmelerin bulundukları sektör içerisinde rekabet güçlerini korumak ve ileriye dönük yerinde ve etkin kararlar alabilmek için gereksim duydukları bilgiler de fazlalaşmıştır. Bu husus, işletme bilgilerini sürekli kullanan muhasebe mesleğindeki önemi artırmakla birlikte, işletmede oluşturdukları raporlarla işletme içi olsun ya da işletme dışı olsun, ilgili kişi ve kuruluşlara, tam zamanlı, güvenilir ve doğru bilgiyi iletmekle görevli muhasebe mesleğini icra eden meslek mensuplarından görev ve sorumluluklarında olduğu gibi aynı zamanda kendilerinden beklentileri de fazlalaştırmıştır(Yıldız, 2017: 171).

Eğitilmiş, kaliteli ve nitelikli iş gücü bulundurmak, modern iş dünyasında başarıya ulaşmak isteyen ve rekabetçi yapıya sahip olmayı hedefleyen işletmeler için en önemli unsurlardan biridir. Eğitilmiş, yetkin ve nitelikli iş gücü, modern iş dünyasında başarıya ulaşmak isteyen ve rekabet gücü fazla olmasını hedefleyen işletmeler için temel kriterlerden biridir. Üniversitelerin temel amaçlarından biri de iş piyasasına uygun nitelikli iş gücünü yetiştirmektir. Meslek yüksekokullarına bağlı muhasebe ve vergi uygulamaları bölümleri de iş piyasasının gereksinim duyduğu kalifiye muhasebe meslek mensuplarını yetiştirmeyi amaçlamaktadır ve bu doğrultuda eğitimler verilmektedir. Öğrencilerin muhasebe alanında gerekli tüm bilgileri ve mesleği icra ederken ihtiyaç duyacakları beceriler ve davranışların kazanmasının yanı sıra zamana uygun bilimde ve teknolojiye meydana gelen değişimlere ve gelişmelere adapte olabilmesi, üniversitelerin eğitimdeki hedeflerine ulaşmalarına imkan sağlamakta ayrıca iş piyasasının ihtiyacı olan ara eleman beklentilerini yerine getirmektedir(Coşkun, Kır, & Coşkun, 2017: 331).

Muhasebenin bilinen tanımı, işletmeye dair mali olayların tespit edilmesi, kaydedilmesi, sınıflandırılması, rapor haline getirilip analizinin yapılması işlemlerini

yorumlayan, bu işlemler neticesinde ortaya çıkan bilgileri işletme içinde ve işletme dışında iligisi olan kişi ya da kurumlara sunan sistem şeklindedir. Bu sistemin performansının başarılı olması, ortaya çıkarılan bilgilerin kalitesiyle, zamanlamasıyla, tutarlı olmasıyla ve güvenilir olmasıyla ölçülmektedir. Sistemde yer alan muhasebe meslek mensuplarının hem kişisel hem de mesleki nitelikleri ise sistemin başarısı ile direkt ilgilidir. Kesinlikle muhasebe mesleğinin kalitesini muhasebe eğitimi belirlemektedir. Bu durumda muhasebe mesleğine dair ilerleyişin muhasebe eğitiminin kalitesiyle doğru orantılı olacağı söylenebilir(Yıldız, 2017: 170).

Günümüzde işletmelerde gerçekleştirilen faaliyetler zamanla daha da kompleks bir hal almaktadır. Bu kompleks durum içerisinde üretilen bilgiler hem işletme yöneticilerine hem de işletme çalışanlarına yakından bağlıdır. Yöneticilerin ve çalışanların işletme faaliyetlerini yakından izlemek için mali bilgilere ihtiyaç duymaktadırlar. İhtiyaç duyulan bu bilgileri sağlayan sistem ise “muhasebe”dir(Güler & Helhel, 2010: 322).

Muhasebe ve finans sektörlerinde işletme faaliyetlerinin en sağlıklı şekilde gerçekleştirilmesi için kalifiye meslek mensuplarına gereksinim duyulmaktadır. Meslek yüksekokulu mezunları genellikle işletmeler ile toplum arasında köprü görevi üstlenen ara elemanlardır. Bununla birlikte özel sektör ya da kamu kuruluşu farketmeksizin işletme içi faaliyetlerinin yükünü genelde meslek yüksekokulu mezunları çekmektedirler. Bundan dolayıdır ki meslek yüksekokullarının teorik ve pratik eğitim öğretim faaliyetlerinde sorumlulukları bir hayli fazladır (Kağızmanlı, Kaya, Özgüler, & Altuğ, 2016: 61).

İşletmelerde muhasebe departmanının verimli ve etkin işlemlerini sağlayanlar ise genel itibariyle serbest muhasebeci mali müşavirlerdir. Serbest muhasebeci mali müşavirler faaliyetlerini yürütürken muhasebe alanında donanımlı ara elemana ihtiyaç duyarlar. Türkiye’de nitelikli muhasebe ara elemanlarının iş piyasasında hangi niteliklerle olması gerektiğinin belirlenmesi, iş gücüne olan talep ile arz arasındaki farkın azaltılması bakımından önem taşımaktadır.

B. Araştırmanın Amacı ve Önemi

İşletmelerde muhasebe departmanının başarılı olmasını sağlayanlar genel itibariyle serbest muhasebeci mali müşavirlerdir. Serbest muhasebeci mali

müşavirler faaliyetlerini yürütürken muhasebe alanında donanımlı ara elemana ihtiyaç duyarlar Türkiye’de nitelikli muhasebe ara elemanlarının iş piyasasında hangi niteliklere sahip olması gerektiğinin belirtilmesi, işgücü talebiyle arzı arasındaki boşluğun daraltılması açısından önemlidir.

Çalışmamızın amacı, serbest muhasebeci mali müşavirlik mesleğini icra edenlerin, işyerlerinde çalıştıracakları meslek yüksekokulu muhasebe programı mezunlarının nitelikleri ve özellikleri açısından ihtiyaçların belirlenmesi ve aynı zamanda mezunlardan aramış oldukları niteliklerin tespit edilmesi ve böylece meslek yüksekokullarında, iş piyasasının beklentilerini karşılayabilecek özelliklere sahip meslek elemanı yetiştirilmesi politikalarına katkıda bulunmaktır.

Literatür çalışmalarımız neticesinde muhasebe eğitimi ile ilgili beklentiler iş piyasası, tüm muhasebe meslek mensupları üzerinden yapıldığı ve beklentilerin lise, önlisans ve lisans düzeyinde araştırıldığı görülmüştür. Bununla birlikte muhasebe eğitimi ile ilgili beklentilerin öğretim elemanları düzeyinde de araştırılmış olduğu görülmüştür. Fakat yapılan çalışmalarda SMMM’ ler üzerinden muhasebe ve vergi uygulamaları ön lisans programından mezun olanların mesleki olarak taşıması gerekli olan nitelikleri ve özellikleri açısından ihtiyaç ve beklentileri üzerine çalışma yapılmamıştır.

C. Araştırmanın Yöntemi ve Anket Sorularının Oluşturulması

Araştırmada öncelikli olarak muhasebe mesleği, muhasebe eğitimi ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Yapılan literatür taraması sonucunda ortaya çıkan veriler ve Gaziantep Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası yönetimi ile gerçekleştirilen istişareler neticesinde ve özellikle (Özgüler, Özgüler, Karataş, & Ulaş, 2017), (Yıldız, 2017), (Karaisaoğlu, Alagöz, & Allahverdi, 2018) çalışmalarından faydalanılarak, uygulanacak olan anket formu hazırlanmıştır.

Anket soruları ilgili literatür taraması ve Oda ile yapılan istişareler neticesinde açık, net ve anlaşılır hale getirilmiştir. Anket formunda kapalı uçlu sorulara yerilmiştir. Anketin ilk bölümünde yer alan sorular serbest muhasebeci mali müşavirlerin demografik özelliklerini belirlenmek adına sorulmuştur. Burada ki amacımız örneklem kitlemiz olan serbest muhasebeci mali müşavirlerden gelecek sağlıklı verilere ulaşmak olmuştur. Diğer bölümlerde ise likert tarzı önermelere yer verilmiştir. Bu önermeler oda yönetimi ile yapılan istişareler neticesinde

hazırlanmıştır. Araştırmada, meslek yüksekokullarının muhasebe ve vergi uygulamaları programlarından mezun olan öğrencilerin mesleki olarak taşıması gerekli olan niteliklerinin, serbest muhasebeci mali müşavirlerin faaliyetlerini gerçekleştirirken yanlarında istihdam edeceği ön lisans mezunlarında ki teorik ve pratik bilgi birimi hususunda beklentiyi karşılama seviyesini farklı değişkenler açısından belirleme amaçlanmıştır.

Anketimize katılım sağlayan serbest muhasebeci mali müşavirlere ilk olarak demografik bilgilerine ulaşabileceğimiz dört adet soru sorulmuştur. Sonrasında ise serbest muhasebeci mali müşavirlerin ön lisan muhasebe programı mezunu ihtiyacı ile genel beklentilerini belirlememize yönelik sorular sorulmuştur. Ardından serbest muhasebeci mali müşavirlerin ön lisans muhasebe programı mezunlarına yönelik genel donanım, kişisel nitelikleri ve mesleki bilgi açısından beklentilerini belirlememize yönelik sorular sorulmuştur. Anketimizde toplam 16 adet soru bulunmaktadır ve sorular çalışma boyunca tabir olarak nitelendirilmiştir. Anket sonuçlarının analizi SPSS 24.00 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analize başlamadan önce anketin güvenilirliğini ölçmek için güvenilirlik analizi yapılmıştır. İstatistiki çalışmalarda Cronbach'ın alfa (α) katsayısı psikometrik testlerin güvenilirlik ölçümünde değerlendirilmektedir. Anketin güvenilirliğini gösteren Cronbach'ın alfa katsayısı 0,961 olarak bulunmuştur. Sosyal bilimlerde bu katsayı, anketin güvenilirliği için yeterli gelmektedir (Kılıç, 2016: 47-48).

Katılımcılara yöneltilen birinci bölüm soruları aşağıda belirtilmiştir:

- Yaşınız
- Cinsiyetiz
- Mezuniyet Derecesiniz
- Meslekte Tecrübe Yılınız

D. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmamızın amacı doğrultusunda oluşturulan araştırmanın hipotezleri aşağıda belirtilmiştir;

H1: Katılımcılara yöneltilen tabirlerde alınan cevaplarda katılımcıların yaşı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₁₁: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunları ile ilgili genel tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların yaşı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₁₂: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımları ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların yaşı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₁₃: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının kişisel özellikleri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların yaşı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₁₄: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının mesleki bilgileri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların yaşı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₂: Katılımcılara yöneltilen tabirlere verilen cevaplar katılımcıların cinsiyetine göre anlamlı bir fark göstermektedir.

H₂₁: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunları ile ilgili genel tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların cinsiyeti açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₂₂: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımları ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların cinsiyeti açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₂₃: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının kişisel özellikleri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların cinsiyeti açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₂₄: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının mesleki bilgileri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların cinsiyeti açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₃: Katılımcılara yöneltilen tabirlere verilen cevaplar katılımcıların eğitim durumlarına göre anlamlı bir fark göstermektedir.

H₃₁: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunları ile ilgili genel tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₃₂: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımları ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₃₃: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının kişisel özellikleri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₃₄: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının mesleki bilgileri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₄: Katılımcılara yöneltilen tabirlere verilen cevaplar katılımcıların mesleki tecrübe yıllarına göre anlamlı bir fark göstermektedir.

H₄₁: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunları ile ilgili genel tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların mesleki tecrübe yılları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₄₂: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımları ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların mesleki tecrübe yılları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₄₃: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının kişisel özellikleri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların mesleki tecrübe yılları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₄₄: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının mesleki bilgileri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların mesleki tecrübe yılları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

E. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın kapsam ve sınırlarını; Gaziantep Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına aktif kaydı olan ve faaliyetlerini sürdüren serbest muhasebeci mali müşavirler ve meslek yüksekokulu muhasebe programı mezunları ihtiyaçları ve mezunlardan aramış oldukları nitelikler oluşturmaktadır.

Gaziantep Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasında aktif kaydı olan 354 Kadın SMMM, 1602 Erkek SMMM bulunmakta olup toplamda ise 1956 SMMM kaydının bulunduğu verisi oda yönetimi tarafından alınmıştır. Anketimize cevap veren 305 kişilik örneklem 1.956 kişilik evren için %95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde yeterli gelmektedir (Cohen,Manison ve Marrison,2007: 104):

Pandemik sebepler dolayısıyla Gaziantep ilinde aktif faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlere, Gaziantep SMMMO yöneticilerinin yardımı ile online anketler ulaştırılmıştır. 305 meslek mensubu online anketlerimize karşılık vermiştir. Katılımcılara yöneltilen sorularda ve tabirlerde kesinlikle özel bilgiler ve kurumlarına ait bilgiler bulunmamaktadır.

F. Konu ile İlgili Ulusal ve Uluslararası Tezler/Çalışmalar

Araştırma konumuz ile ilgili gerçekleştirilmiş olan bazı çalışmalar aşağıdaki gibidir:

- İş dünyasının muhasebe eğitiminden beklentilerinin değerlendirilmesine yönelik bir araştırma(Coşkun, Kır, & Coşkun, 2017).
- What skills and attributes does an accounting graduate need? Evidence from student perceptions and employer expectations(Kavanagh & Drennan, 2008).
- Muhasebeye yön veren gelişmeler ve meslek yüksekokullarında verilen muhasebe eğitimine yansımaları(Demir, 2012)
- Türkiye’de meslek yüksekokullarındaki eğitimin muhasebe mesleğine katkısı üzerine bir araştırma (Gençoğlu & İşseveroğlu, 2010)
- Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin iş piyasasının beklentilerini karşılama seviyesinin incelenmesi:Kahramanmaraş örneği (Günay, 2016)

I. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Muhasebe Mesleği ve Eğitimi

Muhasebe mesleği, muhasebenin tanımından yola çıkarak güvenli bilgi ve belgelerin toplanması, mali nitelikli işlemlere ilişkin belgelerin kayıtlarının yapılması, muhasebe bilgi sistemi ile elde edilen veriler işlenmesi ve işletme iç ve dış çevresinin ihtiyaç sunduğu bilgi üretilmesi ve sunulması işlevlerini görmektedir. Muhasebe mesleğinin faaliyet alanlarını ise mali defterlerinin açılış ve kapanış tasdiklerinin yapılması, dönemiçi mali nitelikli işlemlere ilişkin belgelerin toplanması, kaydedilmesi, özetlenmesi, dönem sonu kapanış işlemlerinin yapılması, vergi mevzuatı çerçevesinde aylık, 3 aylık, yıllık beyannamelerin verilmesi, muhasebe bilgi sisteminin kurulması, şirketin kurulması oluşturmaktadır (Daştan, 2009: 285).

Sürekli artmakta olan rekabet koşulları içerisinde işletmeler faaliyetlerini daha verimli ve etkin biçimde yerine getirmesi için hem gelişmekte olan teknolojiye hem de kaliteli iş gücüne ihtiyacı vardır. İşletme faaliyetlerinde kalifiye iş gücüne gereksinim duyulan birimlerden biri de muhasebe birimidir. Bu durum mesleki eğitim niteliğinin muhasebe elemanlarının yetişmesinde ve alanında uzmanlaşmasında direkt ilgisi olduğunu göstermektedir(Coşkun, Kır, & Coşkun, 2017: 332).

İşletmelerde muhasebe mesleği önemli bir konuma sahiptir. Muhasebe mesleği sürekli güncellenen şartlara ve bilgiye adapte olması gereken mesleklerden bir tanesidir.Muhasebe mesleğinin iş hayatında önemli bir konumu bulunmaktadır. Bundan ötürü muhasebe mesleğini yerine getirenlerin, işletmelerin beklentilerine cevap vermeleri için belli bir eğitime ve birikime sahip olmaları gerekmektedir (Yürekli & Gönen, 2015: 304).

Bu bölümde 3658 sayılı Meslek Yasası ile yasal zemini oluşturulan muhasebe mesleği ile muhasebe meslek mensuplarının tanımları ve mali müşavirlik mesleğinin konusu, meslek mensubu olabilmek için gerekli genel şartlar, SMMM olabilmek için gerekli özel şartlar ,SMMM' lerin görevleri konularına yer verilmiştir.

1.1.1. Muhasebe Mesleğinin Tarihçesi ve Gelişimi

Muhasebe mesleği, çok eski tarihlere dayanan, yerine getirdiği işlevlerle tarihi süreçte hem ticari hayata yön vermiştir hem de sosyal yaşama etki etmiştir. Dolayısıyla muhasebe mesleği işletmelerde , toplumda ve devlet nezdinde büyük öneme sahip olmuştur. İcra ettiği çok önemli faaliyetlerle birlikte muhasebe mesleği dünyada ve ülkemizde insanlar tarafından tercih edilen bir meslek haline gelmiş ve muhasebe mesleğini yerine getiren muhasebeciler ise iş hayatının önemli bir yapı taşı olmuşlardır (Özyürek, 2012: 36).

Muhasebe mesleği mensupları, her süreçte, tür ve büyüklük farketmeksizin tüm işletmelerde, diğer organizasyonları ve ekonomileri şekillendirmişlerdir ve desteklemişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının katma değer sağlamaya devam etmeleri için hem mesleki eğitimi veren kurum ve kuruluşlar, hem de muhasebe meslek mensuplarına istihdam sağlayanlar, mevcut durumdaki gereksinimleri karşıyabilir olmalı ve oluşan talepleri belirleyebilmelidir(Karaisaoğlu, Alagöz, & Allahverdi, 2018: 20)

Muhasebe mesleğinin ortaya çıkması da her mesleğin doğuşu gibi muhasebe ile ilgili kayıtlara gereksinim duyulması ve bu gereksinimleri yerine getirebilecek birilerinin olması ile başlamıştır. Osmanlı Devleti muhasebesi Türklerin kayıtlarına dair ilk belgeleri barındırmaktadır. Osmanlı Devletinin muhasebe yöntemi merdiven yöntemi isimli bir yöntem olup, devlet muhasebesinde tutarlı bir sistem mevcuttur. Bununla birlikte muhasebecilerin devlet muhasebesinde görev aldığı bilinmektedir. (O. Güvemli, B. Güvemli 2007).

Osmanlı devletine ait muhasebe sistemi içerisinde organize olmuş bir muhasebe mesleği bulunmaktadır ve bu organizasyon Türkiye’de devlet muhasebe sistemi içerisindeki ilk örgütlenmedir. Tanzimat sürecine kadar Osmanlı devletinde muhasebecilerin gerçekleştirdiği faaliyetler mali kararların alınması, alınan kararların uygulanması, ilgili kayıtların tutulması ve raporların hazırlanması, mali

denetlemelerin gerçekleştirilmesi gibi muhasebeye ait fonksiyonlardır. (Arıkan & Güvemli, 2013: 33)

Maliye Nezateinin Tanzimat Fermanının sonrasında kurulması ile birlikte mali yönetimin muhasebeden ayrıldığı görülmektedir. 1838 yılında ise muhasebe ile ilgili faaliyetler için Muhasebat Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1839 yılından itibaren Tanzimat sonrasında Osmanlı Devletinde muhasebe mesleğinin çift taraflı geliştiği görülmektedir. Bunlardan biri devlet muhasebesinde meydana gelen gelişmeler olup diğeri çift yanlı kayıt yöntemini içerisinde barındıran işletme mantığı taşıyan muhasebede meydana gelen gelişmelerdir. Cumhuriyetin ilk dönemi olan 1923-1950 yılları arasında liberal iktisat politikaları uygulamaya başlanmıştır ve 1950 yılına kadar sürmüştür. Bu süreçte karma ekonomik model uygulamalarına geçilmiştir ve bununla birlikte zamana uygun gelişmelere de önem verilmiştir. Liberal iktisat politikalarının olumlu sonuçları 1950'li yıllarında ikinci dönemine görülmüştür. Bu durum işletme miktarını artırmış ve dolayısıyla muhasebeye olan ihtiyacı da açıkça ortaya sermiştir. Muhasebe mesleğinde örgütlenme faaliyetleri de bulunan ortam içerisinde yeniden başlamıştır (Arıkan & Güvemli, 2013: 34)

Ekonomik yaşamdaki yeri ve devlet toplum arasındaki rolü açısından muhasebe mesleği çok önemli bir konumdadır. Türkiye'de ilk defa 1989 yılı itibariyle yayımlanan 3568 Sayılı Meslek Yasası ile birlikte muhasebecilik mesleği meslek statüsüne kavuşmuş olup özellikle sürekli olarak değişen mevzuat ve eğitim faaliyetleri ile çeşitli düzenlemeler de muhasebe mesleğinin gelişimine katkı sağlamıştır. Günümüzde, zamanın ihtiyaçlarından kaynaklanan gelişmeler ve yasal düzenlemeler ile birlikte muhasebe eğitiminde de yeniliklerin olması için ortam oluşturulmuştur. Bu durumdan ötürü işletmelerde mali faaliyetlerle ilgili beklentilerin karşılanması için meslek mensuplarının eğitiminin önemi çok fazladır ve ilgili eğitim kurumları büyük sorumluluklar üstlenmektedir. (Yürekli & Gönen, 2015: 303)

Ülkemizde 3568 sayılı Meslek Yasasının Resmi Gazete'de yayımlanması , Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu adıyla 13 Haziran 1989 tarihinde gerçekleşmiştir. Meslek Yasasında 2008 yılında bazı değişikliklere gidilmiştir. Bu değişiklikler temelde unvanlar üzerinde olmuştur. Ülkemize has bir unvan barındıran Serbest Muhasebecinin yerini Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Ünvanı almıştır. Bunun

sebebi ise yıllar boyunca Serbest Muhasebeciler ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler arasında karmaşa olmasıdır. Aynı zamanda Mesleki Eğitim Programına Giriş Koşullarında belirtilen 1 numaralı Uluslararası Muhasebeci Eğitim Standardı doğrultusunda da 3568 Sayılı Meslek Yasası 26.07.2008 tarihinde güncellenmiştir. Bunun yanı sıra muhasebe mesleğine sınavsız giriş hakkının kaldırılması ile mesleğe giriş için şart olan stajın süresinin uzaltılması da meslekteki eğitim seviyesini artırmaya yönelik olmuştur(Gençoğlu & İşseveroğlu, 2011: 29).

Muhasebecilerin çözümleyici ve değerlendirici yeteneklerini hem kendilerinde bulunan toplumsal amaçlarını yerine getirmek için hem de dünyada sürekli artış eğiliminde problemleri çözmek adına göstermeleri gerekmektedir. Aynı zamanda muhasebeciler kendilerinde barındırdıkları bağımsız olma ve etik kurallara riayet gibi özellikleri ile çevresel ve kamusal faydaları korumaktadırlar. İlaveten kamu kuruluşlarının planlarını ve programlarını kontrol edip geliştirmek için de gerekli yetkinliği sağlamaktadır. Muhasebeciler tüm bu sorumlulukların farkında olarak toplumun düzelmesi ve gelişmesi için çalışmalar yapmaktadırlar (Aydın, 2006;Aktaran: Özyürek, 2012: 37).

Meslek Yasasıyla birlikte ülkemizde muhasebe mesleğini icra edenlerin adlandırılması serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavir şeklinde olmuştur.Yine meslek yasası içerisinde muhasebe mesleğini icra edeceklerin hangi niteliklere haiz olması gerektiği de belirlenmiştir. Meslek Yasasına göre muhasebe mesleğinin icra etmek için en az lisans mezunu olunması şartı aranmaktadır (Yürekli & Gönen, 2015: 303). Çalışmamız kapsamında gözlemlediğimiz üzere ön lisans mezunu olanlar muhasebe mesleği mensuplarının meslek yasasında belirtilen görevlerini yerine getirmeleri aşamasında ara eleman olarak görev alabilirler. Dolayısıyla gelişmekte ve güncellenmekte olan muhasebe mesleği ile ilgili işlemlerin sağlıklı bir şekilde yerine getirilmesi için, ön lisans mezunlarının eğitimlerinin de verimli bir şekilde uygulanması ve problemlerinin giderilmesi lazım gelmektedir.

1.1.1.1.Muhasebe Mesleğinin Özellikleri

.Muhasebe mesleğini icra edenler, almış olduğu teorik ve pratik eğitimler çerçevesinde elde etmiş olduğu bilgilerini ve kazanmış olduğu becerilerini sunmuş olduğu hizmette kullanarak mali konularda hizmet isteyen kişi ve ya da kuruluşlara

gerekli bilgileri aktaran profesyonellerdir. Bununla birlikte muhasebe mesleğini tanımlarken işletme içi ya da dışında ilgili tüm gruplara ihtiyaç duyulan mali bilgileri hatırlayıp kaydeden ve anlamlı finansal tablolar halinde sunan kişiler olduğu söylenebilir. Muhasebe meslek mensupları işletmede ihtiyaç duyulan mali tabloları hazırlarlar, müşavirlik hizmeti sunarlar, vergi beyannamelerini zamanında düzenlerler, onay ve planlama işlemleri gerçekleştirirler(Daştan, 2009: 285)

Muhasebe mesleğinin de her meslekte olduğu gibi kendine has bazı özellikleri mevcuttur ve meslek kendine has bu özelliklerinden dolayı diğer mesleklerden ayrılmaktadır. Muhasebe mesleğine ait özellikler ise aşağıdaki şekilde açıklanabilir(Ertaş,2011; Aktaran:Ulutan, 2019: 11) ;

- Muhasebe mesleği içerisinde tecrübe ve sorumluluk barındırmaktadır: Muhasebe mesleğini sadece teorik bilgileri kullanarak icra etmek kolay değildir, teorik eğitimin yanı sıra meslek mensuplarının meslekle ilgili uygulama yapmış olması da gereklidir. Meslek mensuplarının sosyal sorumluluk sahibi olmaları ve devlet kurumlarında ya da ilgili kişilere doğru ve güvenilir bilgi vermek durumundadır.
- Muhasebe mesleği bilgili ve becerikli olmayı gerektirmektedir: Muhasebe meslek mensupları mesleklerini yerine getirirken muhasebe ile ilgili bilgilere hakim olmalıdır. Aynı zamanda idari bilgiye sahip olup, güncellenen mevzuatları sürekli takip etmelidirler.
- Muhasebe mesleği özeldir ve gizlilik içermektedir: Muhasebe mesleğini icra edenler işletmeye dair tüm bilgilere sahiptir. Yalnız bu bilgileri işletme dışına uygunsuz bir şekilde çıkarmayacak, işletmeye dair bilgileri saklayıp işletme aleyhine kullanmamalıdır.
- Muhasebe mesleği önemlidir: İşletmeler gelişmek ve büyümek istiyorlarsa kayıt sisteminin de gelişmiş olması gerekmektedir, ayrıca etkin bir denetim sistemine de sahip olmaları gerekmektedir. Burada muhasebe birimi işletmelerde sistemin işleyebilmesi için önemli bir parçadır, dolayısıyla muhasebe meslek mensupları hem toplum nazarında hem de devlet tarafından önemlidir.

1.1.1.1.1. Meslek Mensuplarının Sahip Olması Gereken Kişilik Özellikleri

Muhasebe meslek mensuplarının ülkemizde üstlenmiş olduğu görevler önemli görevlerdir, bundan dolayıdır ki muhasebe meslek mensupları devlet

ekonomisi içerisinde stratejik bir yere sahiptir. Buna ilave olarak muhasebe mesleğinin değeri zamanla artmaktadır. Muhasebe mesleği mensuplarının hızla değişen muhasebe ilkelerine ayak uydurmak durumundadır. Güncel uygulamalara ayak uyduramayan muhasebe meslek mensupları ise mesleğin toplum gözünde sağladığı prestijini kaybetmeye mahkum olacaktır.

Muhasebe mesleğinin tüm yönleriyle gelişmekte olduğunu söylemek mümkündür, dolayısıyla muhasebe mesleğini icra edenlerin teknolojiye ait tüm imkanlardan faydalanması gerekmektedir, mesleğini ilgilendiren alanlarda teknolojik uzmanlıklar kazanmalıdırlar. Ayrıca günümüzde her meslekte olduğu gibi muhasebe mesleğini icra edenler sorun çözmeye odaklı, pratik ve teknik bilgilere haiz bir şekilde danışmanlıklar yapabilirler. (Arıkan, 2009; Aktaran:Ulutan, 2019: 22).

Muhasebe meslek mensuplarının sahip olması gereken en önemli bilgiler özellikle mesleğinin icra edebilemesine olanak sağlayacak olan profesyonel muhasebe bilgisi ile mali alanda girişimci olduğunu gösteren bilgidir. Bununla birlikte iyi bir muhasebecinin piyasa analizini yapabilir olması, rakiplerini tanıyan ve rekabet öngörüsü olması, yöneticilik vasfının olması ve halkla ilişkileri bilmesi gerekmektedir. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının mesleğe ve meslek ile ilgili mevzuata hakim olması, işletme içinde takım çalışmasına yatkınlığı da mesleğin icra edilmesinde önemlidir. Bu özellikleriyle birlikte muhasebe meslek mensupları hem muhasebe anlamında hem profesyonel anlamda geleneksel anlayıştan uzaklaşmaktadır (Vargas ve Hernandez, 2012:Aktaran;Ulutan, 2019: 22).

Muhasebe meslek mensuplarında olması gereken bazı kişisel özellikler aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Tarafsız ve Bağımsız Olma
- Kişisel Becerilere Sahip Olma
- Dürüst Olma
- İletişim ve Entelektüel Becerilere Sahip Olma

Tarafsız ve bağımsız olma: Muhasebe meslek mensupları faaliyetlerini icra ederken tüm meslektaşlarına karşı eşit ve tarafsız olmalıdır. Bazı kişi ya da kurum etkisi altında kalmadan faaliyetlerini icra ederken tarafsız ve bağımsız olmalıdır.

Sadece bir çıkar grubuna yönelik faaliyet yerine tüm çıkar gruplarına uygun çalışma yaparak, sosyal sorumluluk ve tarafsızlık ilkelerine uymalıdır(Sak, 2013: 61).

Kişisel becerilere sahip olma : İşyerlerinde ortaya çıkabilecek problemlere çözebilecek önerilerde bulunabilme, takım çalışmasına yatkın olma, yenilikçi, hem mesleğe hem de işyeri faaliyetlerine kalite katabilme, objektif olma gibi özellikler muhasebe meslek mensupları işlerini icra ederken üzerinde barındırması gereken niteliklerdir (Özyürek, 2012: 143).

Dürüst olma: Dürüst olma durumu muhasebe meslek mensuplarının barındırması gereken zorunlulardan biridir. Ayrıca meslek yasası da muhasebe meslek mensuplarının dürüst olmaları ile ilgili hususlar içermektedir. Meslek yasasında belirtilen dürüst olma ile ilgili hususlara uymayan meslek mensupları toplumdaki muhasebeci imajını zedeleyip, mesleğin itibarını azaltmaktadır. Muhasebeciler üretmiş oldukları mali bilgilerin doğruluğundan işletme yönetimi ile müteselsil sorumludurlar ve aynı zamanda kamuya sunulan bilgilere ilişkin sorumluluk beyanı vermektedirler. (Soylu, 2010: 22).

İletişim ve entelektüel beceriler: Muhasebe meslek mensuplarının iletişim becerileri yapmış oldukları faaliyetler icabı güçlü olmak zorundadır. Muhasebe meslek mensuplarının muhatap oldukları kitle toplumun her hangi bir seviyesinden olabileceği için muhasebe meslek mensupları her seviyedeki kişilere hitap edebilirler becerilere sahip olması gerekmektedir. Muhasebe meslek mensupları entelektüel olup, farklılıkların peşinden koşmalıdırlar (Özyürek, 2012: 143).

1.1.1.2. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Faaliyetleri

Muhasebe mesleğinin kapsamını şu şekilde yapmak mümkündür; Ülke ekonomisinde aktif olarak rol üstlenen işletmeler, vakıflar, sivil toplum kuruluşları, odalar gibi kurum ve kuruluşların muhasebe ve denetleme faaliyetlerini ilgili mevzuat çerçevesinde gerçekleştiren ve bunu muhasebe kural ve ilkelerine uygun olarak taraf tutmadan, nesnel ve güvenilir bir şekilde faaliyetlerini üstlenerek ya bir kurum çatısı altında ya da kendi sorumluluğunda finansal birimlerin yönetimi yerine getiren bir alandır (Sevim ve Elmacı,2013; Aktaran:Günay, 2016: 15).

3568 Sayılı Kanun meslek mensuplarının mesleğe başlayabilmeleri için gerekli olan genel ve özel şartları açık bir şekilde belirtmektedir. Genel Şartlar, her

iki meslek grubuna dahil olmak isteyen meslek mensuplarının taşıması gerekli genel şartları belirtmektedir. Özel şartlar ise , her bir meslek grubu mensubunun özelde taşıması gereken özellikleri belirtmek için düzenlenmiştir. Kanunda muhasebe meslek mensubu olabilmenin gerekli genel şartları belirtilmiştir (archive.ismmmo.org.tr/docs/duyuru/3568.pdf);

- Öncelikle T.C. vatandaşı olunması, bununla birlikte yabancı serbest muhasebeci mali müşavirler hakkındaki hükümler saklı bulunmaktadır.
- Medeni haklarını kullanabilme ehliyeti bulunması
- Herhangi bir şekilde kamu haklarından mahrum kalınmaması
- İlgili mevzuatta belirlenen belirli suçlardan mahkum olunmaması
- Ceza ya da disiplin soruşturması sonucuna göre memuriyetten çıkarılmamış olunması
- Mesleki şeref ve haysiyetine uygun olmayan durumlarda bulunulmaması

SMMM olabilmenin özel şartları Meslek Yasasında açıklanmış olup, SMMM olmak isteyenlerin eğitim seviyesi, sınavlar ve stajla ilgili düzenlemeler belirtilmiştir. Ayrıca, bu şartların yerine getirilmesinden sonra meslek mensuplarının ruhsat almaları da gereklidir. Serbest muhasebeci mali müşavir olabilmenin özel şartları;

“a) Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya denkliği Yükseköğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olmak veya diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olmakla beraber bu fıkra da belirtilen bilim dallarından lisanüstü seviyesinde diploma almış olmak.

b) (Değişik: 10/7/2008-5786/3 md.) En az üç yıl staj yapmış olmak.

c) Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavını kazanmış olmak. (Değişik ikinci paragraf: 10/7/2008-5786/3 md.) Kanunları uyarınca vergi inceleme yetkisini almış ve mesleki yeterlilik sınavında başarılı olduktan sonra yeminli mali müşavirlik sınavını vermiş olanlarda, serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavını kazanmış olma şartı aranmaz.

d) Serbest muhasebeci Mali müşavirlik ruhsatını almış olmak” şeklindedir. (archive.ismmmo.org.tr/docs/duyuru/3568.pdf)

3568 Sayılı Meslek Yasasına göre bir işyerine bağlı olmaksızın yapanlara serbest muhasebeci mali müşavirin yapabileceği faaliyetleri açık bir şekilde belirtilmiştir ve bunlar;

"Gerçek ve tüzel kişilere ait işletme ve işletmeler için;

- a) Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak defterleri tutmak, bilanço, kar ve zarar cetvelleri ve tabloları ile diğer belgeleri düzenlemek ve benzeri işleri yapmak.
- b) Muhasebe sistemlerini kurmak ve geliştirmek, işletme, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamalarını düzenlemek veya bu konularda danışmanlık sağlamak.
- c) Yukarıdaki bentte yazılı konularda, belgelerine dayanılarak, inceleme, tahlil, denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim, bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak.”(archive.ismmmo.org.tr/docs/duyuru/3568.pdf)

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler, işletmelerde mali ve hukuki konuları, vergi ile alakalı işlemleri muhasebe ilkeleri ve kuralları çerçevesinde gerçeklere ve mevzuata uygunluğunu inceleyip, görüşlerini ilgili kişi ya da kurumlara bildirmektedirler. Bunun yanı sıra vergi beyannamelerini düzenlemektedirler, işletmeler adına ortaklık ve tesviye faaliyetlerini yerine getirmektedirler, mali konularda bilirkişilik yapmaktadırlar, kişilerin ya da kurumların vergi daireleri ile uzlaşmalarında gerekli işlemleri yerine getirmektedirler, işletmelerin yönetimleri ile kamu kurumları arasında hakemlik yapmaktadırlar, ilgili mevzuatlar kapsamında mali denetim gerçekleştirmektedirler(Demirci, vd., 2015; Aktaran:Günay, 2016: 18)

1.2 Muhasebe Eğitiminin Tanımı, Amacı ve Önemi

Muhasebe meslek mensupları muhasebe faaliyetleri ve amaçları bakımından değerlendirildiğinde kavramsal anlama ve analitik düşünme yeteneğine sahip kişidir. Bu tanımdan yola çıkarak günümüz şartlarında mesleki gereksinimlerin sağlanması açısından muhasebe meslek mensuplarının yetiştirilme ve gelişmesinin temelini eğitim oluşturduğunu söyleyebiliriz. Muhasebe meslek mensuplarının çevresindeki şartları görebilmesi, sorunların tespit edilmesi ve çözümleme becerilerini sağlayabilmeleri için eğitim büyük önem arz etmektedir (Gençoğlu & İşseveroğlu, 2011: 307-308).

Bu bölümde muhasebe eğitiminin tanımı ve amaçlarına, muhasebe eğitimin önemine, muhasebe eğitiminin kronolojik seyri ve eğitimdeki gelişmelere, muhasebe eğitimi etkileyen faktörlere yer verilmiştir.

1.2.1 Muhasebe Eğitimin Tanımı ve Amaçları

Türk Dil Kurumunda (TDK) eğitimin tanımı şu şekilde yapılmıştır; çocukların ve gençlerin toplumdaki yerlerini alabilmeleri için becerileri ve anlayışlarını elde etmeye, kişiliklerini geliştirmeye, okul içinde ve okul dışında doğrudan yardım etme kabiliyetlerinin kazandırılması sürecine denir (TDK, 2019).

Eğitim, öğrenme ve öğretme olgusunun bir neticesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla eğitimin gerçekleşmesi için, öğrenme sürecinin sadece başarıya değil, aynı zamanda öğrenme sürecine de yol açması gerekir. Etkili bir eğitimin sağlanması adına, öğrenme ve öğretme süreçleri içinde bilgi aktarımının sağlanmasının yanında, öğrenmenin gerçekleşmesini gösteren bilgilerin mevcudiyetinin durumuna dikkat edilmelidir(Zaif & Karapınar, 2002: 111).

Bir eğitim sisteminin unsurları öğreticiler, öğrenciler ve eğitim programlarından oluşmaktadır. Öğrenci, bilgiyi alan ve kullanan birey, öğretmen veya akademisyen bilgiyi aktarandır ve eğitim programı, müfredat, eğitim araçları ve ekipmanları ve sınıfların yapısı gibi fiziksel koşullardan oluşur(Daştan, 2009: 292).

Küresel düzeyde yapılacak muhasebe eğitimi; bilgiye en hızlı şekilde ulaşabilir, ulaşılan bilgiyi üretime yansıtabilir ve değişimin oluşmasında kullanabilir, değişmekte olan dünya şartlarına her daim uyum sağlayabilir, bilinmeyen bulup dünya insanların ihtiyaçlarına sunabilir, riskler alabilir, sorun değil çözüm üretme yeteneğine sahip, soru sorma ve cevap verme kabiliyeti olan ve bu düşüncelerini Tabir etmekten çekinmeyen ve dinleme becerisi geliştirmiş insan gücünün yetiştirilmesine bağlıdır(Demir, 2012: 114)

Muhasebe profesyonellerinin, globalleşmenin getirdiği hareketlilik neticesinde başta teknoloji ile ekonomi olmak üzere toplumdaki tüm katmanlar da yaşanmakta olan hızlı değişiklikleri dikkate alarak, yararlı, güvenilir, anlamlı, tarafsız ve tutarlı bilgiler üretmek için bu değişikliklere uyum sağlaması gerekir. Günümüzde muhasebe profesyonellerinin iş hayatlarında başarılı olmaları temelde

sağlam ve sürekli bir eğitime bağlıdır(Biyan, 2012: 107). Eğitimin iş hayatı için gerekli temel bilgileri içermesi, iş hayatına uyumlu, kullanılabilir ve güncel olması, muhasebe eğitiminin günün değişen ve gelişen koşullarına uygun olmasını ve piyasa koşullarına göre gerekli özelliklerin sağlanmasını gerektirmektedir(Tugay & Ömürbek, 2014: 55).

Muhasebe bilgisinin etkili olabilmesi için muhasebe eğitiminin her kesime ait ihtiyaçları karşılaması gerekmektedir. Muhasebe öğrencileri, sürekli güncellenen değişikliklerin farkında olmalıdır. Burada sorumluluk üniversitelere olduğu kadar öğrencilere de aittir. Üniversitelerde eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam eden muhasebeci akademisyenleri, değişiklikleri göz önünde bulundurarak ve farkındalığı yüksek, öğrencilere, muhasebe meslek mensuplarına ve girişimcilere daha etkin ve doğru yol gösterecektir. (Karcıoğlu & İbadov, 2019: 292)

Güncellenen mevzuat ve kurallar, gelişmekte olan teknik altyapı ve dijitalleşme ile birlikte muhasebe eğitiminde de değişimler olmaktadır. Dolayısıyla muhasebe eğitiminde niteliklilik kaçınılmaz olup, muhasebe eğitimin bir ayağı olan ve eğitim faaliyetlerinde yürütücü olan akademisyenlerin de sürekli gelişim ve değişim içerisinde bulunmaları gerekmektedir ve bu durum öğrencilerin muhasebe eğitimine olan algılarını etkilemektedir. Dolayısıyla öğrencilerin muhasebeye bakışları olumlu ya da olumsuz şekilde etkilenebilmektedir. Öğrencilerin muhasebe eğitimine bakış açıları sınıf, eğitim türü, cinsiyet ve bölümler gibi kriterlere göre de farklılıklar gösterebilmektedir (Kandemir, Kardeş, & Baykut, 2016: 135).

Muhasebe, yalnızca vergi hesaplamalarını kaydeden ve buna hizmet eden bir işlev olarak görülmemesi gerekmektedir. Bunun nedeni ise muhasebenin, işletme içerisinde meydana gelen değişikliklerden doğrudan etkilenen, kendisini etkileyen ve sürekli güncellenen bir bilgi sistemidir. Bu sistem içerisinde sadece muhasebe bilgisinin yeterliliğinden ziyade, muhasebecilerin ekonomi, finans, hukuk ve yönetim gibi bilgilerle donatılması gerekir. Muhasebe mesleği sadece bir kayıt sistemi olmadığı için ekonomik yapı ve yasal mevzuatın yanı sıra bu işlemlerin de bilinmesi gerekmektedir. Dolayısıyla muhasebe eğitimindeki amaç, muhasebe bilgisi kazandırmanın yanında bu bilgileri analiz, yorumlama ve karar vermede kullanmalarına yardımcı olacak diğer bilimlerden yararlanmaktır (Uysal, 2017: 50).

Muhasebe eğitiminin temel amacı, bireylere temel muhasebe bilgilerine dayalı olarak finansal bilgileri kaydetme, finansal bilgileri sınıflandırma, bu bilgileri

raporlama ve analiz etme bilgi ve becerilerini öğretme ve bu analiz sonuçları ile iş kararları verilmesini sağlamaktır. Bunun karşılığında muhasebe eğitimi almış olan -kişilerin iş yaşamlarında potansiyeli olacaktır (Yılmaz, 2019: 6).

Muhasebe eğitiminde en önemli noktalardan birisi de muhasebe eğitim müfredatının ve uygulamalarının ilgili mevzuata ve standartlara dayandırılarak oluşturulmasıdır. Ülkemizde muhasebe uygulamalarına yön veren yasalar sıklıkla değişmektedir. Muhasebe eğitiminin etkinliği açısından muhasebe uygulamaları ile ilgili yasal değişiklikler zamanında öğrencilere iletilmelidir (Günay, 2016: 23).

Muhasebe, sağladığı bilgiler nedeniyle işletme sahiplerine ve diğer işle ilgili taraflara temel finansal bilgileri sağlarken, devletin belirlediği ve talep ettiği bilgi ve belgelerin belirli bir sırada oluşturulmasını sağlayan bir bilim dalıdır. Bu nedenle, muhasebe bilimi, söz konusu finansal bilgileri kullanacak ilgililer için doğru ve güvenilir bilgi düzenlemelidir. Doğru ve güvenilir bilgi üretmenin yolu, iyi eğitilmiş profesyoneller yetiştirmektir. (Orhan ve Tazegül, 2012; Aktaran:İnciroğlu, 2019:18).

Muhasebe eğitiminin amacı; Muhasebe mesleğini seçen öğrencinin belirlenmesi, toplanması, ölçülmesi, işlenmesi, kaydedilmesi, raporlarda sunulması, incelemelerden elde edilen sonuçların analiz edilmesi ve karar vermede kullanılması konusunda bilgilendirilmesi ve öğrencinin bu bilgileri uygulama becerisinin geliştirilmesidir(Yardımcıoğlu ve Büyükşalvarcı, 2007; Aktaran:İnciroğlu, 2019:18).

Muhasebe eğitiminin bir diğer amacı da öğrencilere kendi başlarına öğrenmeyi öğretmektir. Bunun için öğrencilere daha etkili öğrenmelerine yardımcı olma becerisi kazandırılmalı ve yaşamları boyunca öğrenmeye devam etmek için bu etkili öğrenme stratejilerini nasıl kullanacakları öğretilmelidir(Hatunoğlu, 2006; Aktaran:İnciroğlu, 2019:18).

Muhasebe eğitiminin beklenen hedeflere ulaşması ve etkili muhasebe eğitimi gerçekleştirebilmesi için, öğrenme ve öğretme süreçlerinde bilgi aktarımının yanı sıra öğrenmenin göstergesi olan bilgiyi kullanma becerisinin geliştirilmesi gerekmektedir(Zaif ve Karapınar, 2002; Aktaran:İnciroğlu, 2019:18).

Muhasebe eğitiminde, temel olarak üç taraf bulunmaktadır.

- Öğrenci veya meslek üyesi,
- Öğretmen veya Öğretim elemanı,
- Sanayi veya iş piyasasıdır.

Muhasebe eğitimi almış nitelikli insan gücü yetiştirmek için söz konusu taraflar arasındaki ilişkinin sağlıklı ve uyumlu olması gerekmektedir(Çürük ve Doğan,2002b; Aktaran: Günay, 2016: 23)

1.2.2.Türkiye’de Muhasebe Eğitimi

Bir ülkede muhasebe mesleğinin gelişmesinde önemli rol oynayan faktörlerden biri de iyi bir muhasebe eğitim sisteminin kurulmasıdır. Çünkü uzun bir süre boyunca birçok araştırma ve uygulama sonucunda ortaya çıkan genel kabul görmüş muhasebe ilke ve yöntemlerinin bu süreçte muhasebe mesleği adaylarına sistematik olarak aktarılması sağlanmaktadır(İskender, 2011: 21).

1868 tarihinde “Mekteb-i Mülkiyeyi Şahane” adıyla kurulan okul, muhasebe eğitimi uygulamalarının ilki olarak görülmektedir. 1883 yılında ise muhasebe alanında en geniş çerçeveli muhasebe dersi veren “Hamidiye Yüksek Ticaret Mektebi” eğitim hayatına başlamıştır. 2012 yılı sonrasında ise Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesi adı altında eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. 1914 yılı itibariyle “Mekteb-i Mülkiye” yerine Ulum-i Siyasiye Mektebi’ne (Siyasal Bilgiler Fakültesi) gelmiştir, bununla birlikte ders müfredatına ise muhasebe dersleri eklenmiştir. 1933 yılında Dar-ül Funun, Üniversite haline gelmiş olup Cumhuriyet’in ilan edilmesinden sonra yükseköğretimde meydana gelen üniversite yeniliğinin en önemlisidir. 1936 yılında İstanbul Üniversitesi bünyesinde kurulan İktisat Fakültesi akademik hayatına başlayarak yükseköğretimdeki yenilikler devam etmiştir. 1940 yılına kadar muhasebe eğitimi veren kurumlar Siyasal Bilgiler Yüksek Okulu, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi ve İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu olmuştur. Bu kurumlar 1927-1928 yılları arasında 65 mezun verirken, 1940-1941 yılları arasında ise mezun sayısı 257’ye yükselmiştir. Aynı süreçte muhasebe eğitimi veren diğer okullardan Ticaret Orta Okulları ile Ticaret Liseleri de mezun öğrenciler vermiştir. 1927-28 döneminde 5 ticaret ortaokulu 69 öğrencisini mezun etmiştir. 1940-41 döneminde 7 ticaret ortaokulu 230 öğrenci mezun etmiştir. Bu gelişmelerin ticaret liselerinde de yaşandığı görülmüştür ve 1932-33 döneminde 5 ticaret lisesi 100 civarında öğrencisini mezun ederken, 1940-41 döneminde 10 ticaret lisesi 160 öğrencisine mezuniyet mutluluğunu yaşatmıştır ve 1944-45 döneminde mezun öğrenci sayısı 400’e ulaşmıştır. Ülkemizde Muhasebe eğitiminde kurumsallaşma ciddi bir hal almıştır ve ileri seviyede muhasebe eğitimi verebilecek

olan yükseköğretim kurumları, meslek yüksekokulları ve orta öğretim kurumlarının belirli kesimlerinde muhasebe eğitiminin üst seviyede verilmeye başlandığı görülmektedir. Ülkemizde muhasebe eğitimi alanı önemli derecede kurumsallaşma sürecine girmiş olup, yüksek öğretim kurumları, meslek yüksekokulları ile orta öğretim kurumlarında ileri seviyede muhasebe eğitimleri verilmeye başlanılmıştır. Bu gelişmelere ilaveten günümüzde Anadolu Ticaret Meslek Liselerinde, Meslek yüksekokullarının muhasebe ve vergi uygulamaları programlarında, İktisadi idari bilimler fakültelerinin ilgili bölümleri çeşitli sayılarda ve içeriklerde muhasebe eğitimi vermektedir (Çaştut, 2019: 38).

Türkiye’de muhasebe eğitimi ve öğretimi orta öğretim kurumlarında lise düzeyinde, yükseköğretim kurumlarında ise ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde verilmektedir, eğitimlerin amacı muhasebe alanında belirli ihtiyacı karşılayacak olan kalifiye iş gücünün yetiştirilmesidir. Buna ilave olarak gerekli olan bu eğitim öğretim kurumlarının dışında muhasebe alanında bilimsel ortamların geliştirilmesi ve güncel bilgilere sahip olunulması sağlanmalıdır (Gönen & Rasgen, 2019: 44).

Tablo 1. 1 .Türkiye’de Farklı Düzeylerde Verilen Muhasebe Eğitimi Muhasebe Eğitim Seviyesi (Yılmaz, 2019: 10)

	Süre	Kurum	Ön Koşullar
Ön Lisans	2 yıl	Meslek Yüksekokulları	YKS
Lisans	4 yıl	Yüksekokul/ Fakülteler	YKS/LYS
Yüksek Lisans	2 yıl	Enstitüler	ALES+Diploma Notu+Dil(Bazı Üniversiteler)+Mülakat
Doktora	4 yıl	Enstitüler	ALES+Diploma Notu+Dil+Mülakat

1.2.3.Meslek Yüksekokulları

1.2.3.1. Meslek Yüksekokullarının Önemi

Ülkemizde endüstriyel gelişmeyle birlikte kalifiye ara eleman ihtiyacı artmaktadır. Artan personel talebi, mesleki alanda eğitime verilen önemi de artırmaktadır. Piyasalara nitelikli ara eleman yetiştirmek meslek okullarının temel amaçlarından biridir ve bu doğrultuda öğrenci yetiştirmede bilgi, beceri ve davranış açısından büyük önem taşımaktadır. Meslek okulları, mesleki eğitim sektöründe en önemli aktörlerden biridir. Meslek yüksekokulları kurulurken sanayi, ticaret ve

hizmet sektörleri için gerekli mesleki bilgi ve becerilere sahip profesyoneller yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Bu eğitim kurumları, lisans düzeyinde eğitim veren kurumlar ile orta öğretim kurumlarının istihdam alanları arasındaki işgücü açığını kapatma işlevini yerine getirmektedir(Özgüler ve diğerleri, 2013;Aktaran:Yıldırım, 2019: 42).

Meslek yüksekokullarının eğitim öğretim politikalarının dayanağının bilim ve teknoloji olması gerekirken, yenilikçi ve üretken olması da kaçınılmazdır. Meslek yüksekokulları tarafından yetiştirilen, çağın gerektirdiği niteliklere sahip kalifiye ara personel, iş dünyasını ve dolayısıyla ülke ekonomisini etki eden en önemli faktörlerdendir. Mesleki eğitim ve iş dünyası arasında istihdam açısından bağ kurulmaması ile hem sektör kalifiye ara elemanı bulamayacak hem de mezunlar işsiz kalacaktır. Dolayısıyla meslek yüksekokullarında verilecek olan eğitimlerin sektörle bağımlı olması, hem iş dünyasının hem de öğrencilerinin görüş ve beklentileri doğrultusunda teknoloji ve ihtiyaçlar doğrultusunda planlanması, nitelikli iş gücü ve ara eleman sağlayacaktır. (Yıldırım, 2019: 42)

1.2.3.2. Meslek Yüksekokullarının Amaçları

Türkiye’de meslek yüksekokulları eğitim öğretim faaliyetlerini 2547 sayılı “Yükseköğretim Kanunu” çerçevesinde gerçekleştirmektedir. 2547 sayılı Kanunun 3. maddesinin 1 bendinde meslek yüksekokulunun tanımı belirtilmiştir.“Meslek Yüksekokulu: Belirli mesleklere yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan dört yarıyıllık eğitim-öğretim sürdüren bir yükseköğretim kurumudur”. 2547 sayılı kanunun 3. Maddesinin r bendinde ise önlisans kavramı tanımlanmaktadır.“Ön Lisans: Ortaöğretim yeterliliklerine dayalı, en az iki yıllık bir programı kapsayan nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan veya lisans öğretiminin ilk kademesini teşkil eden bir yükseköğretimdir.” Kanunda belirtilen tanım meslek yüksekokullarının temel amacının iş piyasasına nitelikli ara eleman yetiştirmek olduğunu göstermektedir. Meslek yüksekokulları, bu ana amacı yerine getirirken ülkenin bilim alanında, kültürel yönden, sosyal ve ekonomik açıdan gelişmesini ve ilerlemesini engelleyen sorunların çözümüne katkı sağlamak için diğer kurumlarla işbirliği içinde çok yönlü çalışma ile araştırmalar yapma gerekliliğini ön planda tutmalıdır. Meslek yüksekokulları, özellikle il sayılan küçük yerleşim yerlerinde, mahallelerinin sosyal, kültürel, sosyal ve ekonomik kurum ve kuruluşlarıyla yakın

ve koordineli ilişkiler kurmalıdır. Bu çerçevede dahilinde meslek yüksekokullarının amaçlarının ve hedeflerinin şu şekilde olması gerekmektedir(Örs, 2003: 4);

- İlgili alanlarda gerekli donanımına sahip meslek elemanlarını yetiştirmek
- Ülkenin ihtiyacı olan yeni istihdam alanları yaratabilmesi muhtemel programlar açmak;
- Okulların toplum ile birlikteliğini gerçekleştirmek,
- Çevresel, kentsel ve bölgesel sorunlara öneriler getirilerek çözüm sürecinde projeler üretmek;
- Bu amaçları ve hedefleri yerine getirmek için kamu, özel sektör kurumları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde bulunmak.

1.2.3.3. Meslek Yüksekokullarının Tarihi Süreci

Ülkemizde 1954 yılında sanat enstitüleri bünyesinde tekniker ve yüksek tekniker okulları iş piyasasına ara eleman yetiştirmek amacıyla açılmıştır. Sonrasında ise öğrencilerin mühendis olma istekleri ile bu okulları boykot etmeleri ile bu okullar 1973 yılında kapatılmışlardır. 1975 yılında ise Milli Eğitim Bakanlığı Yaykur Örgün Öğretim Dairesi Başkanlığına bağlı olarak meslek yüksekokulları açılmaya başlanmıştır. 1981 yılında çıkarılan 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile Meslek Yüksekokulları (MYO) üniversitelere bağlanmıştır (Yıldırım, 2019: 43).

1.2.3.4. Ön Lisans Muhasebe Programlarında Eğitiminin Durumu ve Gelişmeler

Meslek yüksekokulları, toplumda mesleki eğitim denildiğinde akıllara gelen ilk kurumlar olup meslek yüksekokullarının amacı, kanunla iş dünyasında ve toplumda ihtiyaç duyulan kalifiye nitelikli meslek elemanlarının yetiştirilmesi olmuştur. Böylelikle sosyal ve bireysel hedefler doğrultusunda belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışsal yetilerin kazandırılarak işletmelerin talep ve ihtiyaçları doğrultusunda bireyin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedefe ulaşıldığında, hem birey kendinde olan bilgi ve becerilere uygun istihdam elde ederek bundan faydalanacak, hem de işletmelerin talep ettiği niteliklerle üretim sürecinin sorunsuz ilerlemesi açısından istihdam yoluyla toplum fayda sağlayacaktır; farklı bir ifade ile olumlu bir dış ekonomi yaratılacaktır (Yıldız, 2017: 171).

Türkiye’de muhasebe eğitiminin verilmesi genel itibariyle meslek yüksek okulların bünyesinde gerçekleştirilmekle birlikte işletme ve muhasebe bölümlerinin altında söz konusu olmaktadır. Muhasebe eğitimlerinin verildiği ön lisans programları derslerini genel itibariyle zorunlu dersler ve seçmeli dersler başlıkları altında vermektedirler. Ön lisans programlarının müfredatları gözlemlendiğinde eğitim ve öğretim sürelerinin iki yıla yayılmış dört yarıyıl şeklinde olduğu görülmektedir(Yürekli & Gönen, 2015:306)

1.2.3.5. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programının amacı, mesleğe ilişkin mevzuatı takip edebilecek, mevzuatta belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde ticari faaliyetlerde kullanılan defterlerin muhasebe kayıtlarını tutabilecek, büro programlarını ve muhasebe paketi programlarını kullanabilecek, vergi uygulamalarını takip edebilecek, finansal yapıyı analiz edebilecek ve kararlar verebilecek kalifiye elemanları yetiştirmektir. Meslek yüksekokullarındaki Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programları, özel ya da kamu sektörünün ihtiyacını karşılamak için pratiğe dönük çağdaş bilgilere ve teknolojiye hakim, muhasebe birimlerinde istihdam edilmek üzere vergi mevzuatına hakim ara elemanlar yetiştirmeyi hedef edinmiş programlardır. Bu programda öğrenciler, kamu ve özel sektör işletmelerinin muhasebe veya finans birimlerinde, mali müşavirlik bürolarında ve muhasebe ve vergi konularında hizmet veren şirketlerde çalışmak üzere yetiştirilmektedir. Ayrıca programdan mezun olanlar mezunları dikey geçiş sınavı ile lisans eğitimlerini tamamlayabilirler (Yıldırım, 2019: 48).

Öğrenci sayısının sürekli artmasıyla birlikte yeni kaynaklara gereksinim oluşacaktır, dolayısıyla bu programlarda verilen eğitimlerde nitelik sorunu ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle eğitimde kalitenin korunması ve sürdürülmesi büyük önem arz etmektedir ve artan ihtiyaçla birlikte eğitim programlarının ihtiyaca göre yenilenmesi, eğitici ve ekipman eksikliğinin giderilmesi ve eğitime ayrılan kaynakların daha etkin kullanılması gerekmektedir.(Gençoğlu & İşseveroğlu, 2010: 29)

Ön lisans programlarında uygulanması istenilen eğitim müfredatına ait içeriklerin tasarlanması sürecinde kesinlikle iş piyasasının görüşlerinin alınması gerekmektedir. Aksi takdirde üniversiteler iş piyasası ile bağlarını istenilen seviyede

kuramazlarsa mesleki ve teknik eğitimde sorunlar yaşanması muhtemeldir. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ve üniversitelerin işgücü piyasası ile bazı iş birliği protokolleri imzalamış ve ortak toplantılar düzenlemiş olmasına rağmen, iş piyasası ile iş birliği açısından yeterli bağlantı kurulamamıştır. Bu durum işgücü piyasasının taleplerine uygun ara eleman yetiştirmede sorunlara neden olmaktadır. Tüm bunlardan yola çıkarak, mesleki ve teknik eğitimde eğitim programlarının oluşturulması ve periyodik olarak güncellenmesinde profesyonellerin istihdamında yeterlilik açısından işgücü piyasasının verdiği önceliklerin iyi bilinmesi gerekmektedir (Yürekli & Gönen, 2015: 306).

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları adı altında muhasebe eğitimi veren Ön Lisans programları iki yıllıktır. Bu okulların amacı ise “özel sektör ile kamu kurum ve kuruluşlarının muhasebe servisinde çalışacak Muhasebe Meslek Elemanı yetiştirmektir. Program mezunları Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ile Yeminli Mali müşavir bürolarında yardımcı eleman olarak, banka, sigorta şirketleri ile turizm, inşaat ve endüstri işletmelerinde, muhasebe elemanı olarak çalışmaktadır.” (oguzelimyo.gantep.edu.tr, Erişim Tarihi: 20.05.2020).

2019 yılı verilerine Türkiye’de ön lisans düzeyinde muhasebe eğitimi kontenjanı 98 üniversitenin meslek yüksekokulunda toplam 14781 şeklinde olmuştur.(<https://www.osym.gov.tr/TR,16858/2019-yuksekokretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html>, 08.11.2020 tarihinde erişildi)

Tablo 1. 2. Gaziantep’te Muhasebe Eğitimi Veren Ön Lisans Programlarının Bağlı Olduğu Üniversiteler ve 2019 Yılı Kontenjanları

Sıra No	Üniversite Adı	Okul Türü	Bölüm	Kontenjan
1	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ (Devlet Üniversitesi)	İslahiye Meslek Yüksekokulu	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	30
2	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ (Devlet Üniversitesi)	Naci Topçuoğlu Meslek Yüksekokulu	MVU	40
3	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ (Devlet Üniversitesi)	Nizip Meslek Yüksekokulu	MVU	50
4	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ (Devlet Üniversitesi)	Oğuzeli Meslek Yüksekokulu	MVU	40
5	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ (Devlet Üniversitesi)	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	MVU	130

2019 yılı verilerine Gaziantep İlinde ön lisans düzeyinde muhasebe eğitimi kontenjanı Gaziantep Üniversitenin 5 meslek yüksekokulunda toplam 130 şeklinde olmuştur.

Meslek Yüksekokullarında muhasebe programına kayıt olan öğrencilerin ilk yıllarında aldığı dersler genel muhasebe dersleri şeklinde olmakla birlikte ikinci yıl alınan dersler daha teknik ve kişisel gelişime uygun bilgisayarlı muhasebe, maliyet muhasebesi vb. olmaktadır. Bu dersler genellikle zorunlu dersleri ifade etmektedir. Zorunlu derslerin olmasının amacı, öğrencilerin muhasebe alanında gelişmeleri olmaktadır. Aşağıda ön lisans düzeyinde okutulan muhasebe ve ilgili bilimlere ilişkin bazı dersler listelenmiştir. Bunların dışında ön lisans düzeyinde muhasebe ve ilgili alanlarda okutulan daha birçok ders vardır. Burada sadece bu derslerin bir kısmına yer verilmiştir.

- Finansal Yatırım Araçları
- Genel Muhasebe I-II
- Genel İşletme
- İşletme Yönetimi
- Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri
- Mesleki Matematik
- Muhasebe Meslek Hukuku
- Maliyet Muhasebesi
- Bilgisayarlı Muhasebe
- İstatistik I-II
- Vergi Hukuku
- Finansal Yatırım Araçları
- Finansal Muhasebe
- Finansal Yönetim
- Muhasebe Denetimi
- Şirketler Muhasebesi

II. BÖLÜM

2. Meslek Mensuplarının Ön Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitiminden Beklentileri

Bu bölümde muhasebe ile ilgilenen meslek mensupları hakkında bilgiler verilmiş; ayrıca Meslek mensuplarının muhasebe eğitiminden beklentileri, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi ve meslek mensuplarıyla işbirliğin önemi, üniversiteler ve mensupları açısından işbirliğinin yararları konularına yer verilmiştir.

2.1. Meslek Mensupları

Muhasebe eğitimi ile ilgilenen meslek mensuplarını oluşturan işletmeler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Büroları ve Yeminli Mali Müşavir bürolarından oluşturmaktadır. İşletmelerde de işletme içi muhasebe servisleri aracılığı ile ya da işletme dışında Serbest Muhasebeci Mali Müşavir büroları aracılığı muhasebe işlemleri yerine getirilmektedir.

2.2. Gaziantep'te Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Dağılımı

Gaziantep Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına kayıtlı 354 Kadın SMMM, 1602 Erkek SMMM bulunmakta olup toplamda 1956 SMMM kayıtlıdır.

2.3. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklentileri

Gaziantep Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası yönetimi ile gerçekleştiren yüzyüze görüşme sonrasında Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin muhasebe ve vergi uygulamaları bölümü mezunlarının ara eleman olarak çalıştırılması ihtiyacı belirtilmiş ve aynı zamanda mezunlardan beklenenler yönünde aşağıdakiler yönünde beyanda bulunmuşlardır.

- Mezunların mesleki bilgileri yönünden beklentiler

- Mezunların kişisel özellikleri yönünden beklentiler
- Mezunların genel donanımları yönünden beklentiler
- Mezunların mesleki eğitimleri yönünden beklentiler

Oda yöneticilerinin beyanlarından yola çıkarak literatür taraması yapılmıştır.

2.3.1. Mezunların mesleki bilgileri yönünden beklentiler

Muhasebe programını bitiren mezunların beklentileri ve işverenlerin gereksinimleri göz önünde bulundurulduğunda, muhasebe mezunlarının günümüzün küresel iş ortamında hayatta kalması için muhasebe programlarında önceliklendirilen ve sunulan becerilere ve niteliklere çok daha yüksek düzeyde dikkat gösterilmesi gerekmektedir. (Kavanagh & Drennan, 2008: 290)

Muhasebe programını bitiren mezunlardan beklenen fatura, irsaliye gibi belgelerin hangi amaç doğrultusunda kullanıldığı ve bu belgelerin nasıl düzenlendiği hususunda bilgi sahibi olmalarıdır. Bunun sebebi muhasebe düzeninin sağlanması için belge düzeninin de olması gerektiğindendir. Çünkü belge düzeni muhasebenin de düzenini sağlamaktadır. Ayrıca muhasebe program mezunlarından beklenen başka bir husus ise muhasebe ile ilgili bilgilerin hangi kurumlarla paylaşılacağını bilmeleri gerektiğidir. Bunun yanı sıra muhasebe programı mezunlarının sahip olmaları gereken yeteneklerden bazıları ise bilgisayarda ve gerçek defterde kayıt tutulurken işlem yapabilmeleridir (Süer, 2007: 19).

Kaval (1990) üniversitelerin iki ana fonksiyonu olan eğitim-öğretim ve araştırma olduğunu belirttiği çalışmasında bankalarda muhasebe eğitime dair beklentileri araştırmış ve bankaların beklentilerini bu iki ana fonksiyon üzerinde değerlendirmiştir. Çalışmada önce bankalarda muhasebe birimlerinde görevlendirilecek personellerin muhasebe alanında hangi bilgileri bilmeleri gerektiği öncelikle bankaların muhasebe uygulamalarında görev alacak personele hangi muhasebe bilgilerinin öğretilmesi gerektiği araştırılmış, sonrasında ise araştırmanın sonucundan yola çıkarak bankaların faydalabilmesi için ne gibi çalışmaların yapılması gerekliliği incelenmiştir. Çalışma ile muhasebe eğitim programlarına finansal analiz, döviz yönetimi, menkul kıymet işlemleri, yönetim bilgi sistemleri, banka içi ve banka dışı bilgi raporlama ve diğer ilgili uzmanlıkların dahil edilmesinin bankaların muhasebe birimlerinde çalışanlar için önemli olduğu belirtilmiştir. Risklerin yüksek olduğu ve bilgisayar kullanım gereksiniminin

kaçınılmaz olduğu bankalarda nitelikli muhasebeci olmanın önemi dile getirilmiştir (Kaval:1990; Aktaran,Karcıoğlu & İbadov, 2019: 293).

Muhasebe meslek mensuplarına ait görevlerde ve faaliyetlerde teknolojinin sürekli güncellenmesi ve işletmeler arası rekabetin artması sebebiyle değişimlerle birlikte gelişim olmaktadır. Eskiden bilinen yönüyle sadece görevlerinin muhasebe defter kayıtlarını tutmak gibi görünse de globalleşme ve işletmelerde meydana gelen büyüme ile birlikte muhasebe meslek mensuplarının görev tanımları da büyümüştür. Bu bağlamda muhasebe eğitimini alan ara elemanlar belirtilen görevleri yerine getirmesi düşünülen kişilerdir. Ayrıca teknolojinin gelişmesi mali işlemlerde kolaylık sağlasa da bu işlemleri anlayıp yorumlaya işlemini yapacak olanlar da muhasebe eğitimini alan kişiler olacaktır. Yöneticiler için karar vermede muhasebe eğitimi almış ara personelin ürettiği finansal bilgilerin verimli kullanılması, öğrencilerin bu bilgileri iyi anlamalarına bağlıdır. Etkili bir muhasebe eğitimi, muhasebe etiğinin yanı sıra teknik bilginin aşılmasına bağlıdır. Muhasebe eğitiminin kalitesi; öğretici, öğrenci ve müfredatın eşzamanlı olarak bir amaç gütmesine bağlıdır. Kalıcı bir eğitim için eğitimin yanı sıra uygulanabilirliği açısından da sağlanmalıdır. (Zaif & Ayanoğlu,2007: 118).

Acar 2011 yılında yapmış olduğu “İnşaat Sektörü ve Muhasebe Bilgi Sistemi Bağlamında Muhasebe Meslek Mensuplarından ve Muhasebe Eğitiminden Beklentiler” isimli çalışmasında gerçekleştirdiği anket sonucuna göre ankete katılım sağlayanların %88’inin inşaat şantiyesinde görev alan muhasebe personellerinin şantiyede ki tüm bölümlerde çalışmış ve tecrübeli olmaları gerektiği düşüncesine haiz olduklarını gözlemlemiştir(Acar:2011; Aktaran,Karcıoğlu & İbadov, 2019: 295).

2.3.2. Mezunların kişisel özellikleri yönünden beklentiler

Yıldız 2017 yılında Kayseri ilinde SMMM’lerin MYO muhasebe ve vergi uygulamaları bölümünden mezun olanlardan beklentilerini ve mezunların sahip oldukları mesleki yeterlilikleri tespit etmek amacıyla yapmış olduğu çalışma neticesinde SMMM’lerin MYO’larda verilmekte olan muhasebe eğitiminin sektörün ihtiyaçları adına yeterli olmadığını gördüklerini ve uygulamalı eğitimin de kesinlikle olması gerektiği düşüncesini gözlemlemiştir. Ayrıca SMMM’ler işe alacakları muhasebe ve vergi uygulamaları bölümü mezunlarında iş tecrübelerinin yanı sıra

güvenilir, yaptığı işi seven, çalışkan, sorumluluk duygusu gelişmiş, yeniliklere karşı koymayan ve öğrenme heveslisi özelliklerinin olması gerektiğini belirtmişlerdir (Yıldız, 2017: 181)

2.3.3. Mezunların genel donanımları yönünden beklentiler

Kavanagh ve Drennan 2008 yılında yaptıkları çalışmada muhasebe mezunlarında ihtiyaç duyulan becerilerin ve niteliklerin neler olduğunu belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma neticesinde işverenlerin muhasebe mesleğine giren mezunların sahip olmaları gereken özelliklerinin analitik ve problem çözme yetenekleri, iş bilincinin olması, tecrübeli olmaları, temel muhasebe bilgisi olduğunu gözlemlemişlerdir. Ayrıca sözlü iletişim becerilerine sahip, etik anlayışı olan, takım çalışmasına yatkın olmaları da mezunlardan sahip olmaları istenilen özellikler olarak görülmektedir. Jackling ve De Lange ise 2009 yılında Avustralya’da üniversite mezunu olan 174 kişiden verilerek toplayarak, mezun durumda olanların işverenlerin muhasebe ile ilgili beklentilerini hangi derecede karşıladıklarını araştırdıkları bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışma neticesinde hem işverenlerin hem de mezunların teknik olarak muhasebe becerilerinin çalışma hayatında önemli olduğunu belirttiklerini gözlemlemişlerdir. Sonuç olarak yapılan çalışma ile işverenlerin mezunlarda aradığı özelliklerin takım becerilerinin, liderlik potansiyelinin, sözlü iletişimin ve mezunların kişilerarası becerilerinin önemli olduğu gözlemlenmiştir (Yıldız, 2017: 333).

2.3.4. Mezunların mesleki eğitimleri yönünden beklentiler

Muhasebe eğitiminde bu eğitimi alan kişinin muhasebenin gerektirdiği bilgilere sahip olması, kayıt tutabilmesi, mali tabloları anlayabilmesi ve hangi amaçla kullanacağını bilmesi beklenmektedir. Ayrıca, bu eğitimi almış kişilerin, işin ilişkili olduğu resmi veya özel şirketlerin geçerli vergi kanunları hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Muhasebe eğitimi, bireye mesleki kazanç sağlayan bir eğitimidir ve bu eğitimden beklenen, mesleğin gerektirdiği deneyim, bilgi ve teknikleri kazandırmaktır. Bu bilgi ve beceriler uluslararası standartlara göre düzenlenir. Eğitimin ve ders içeriklerinin bu standartlarda gerçekleştirilmesi, eğitimin kalitesinin tesis edilmesinde önemli bir kriter olacaktır. (Zaif & Ayanoğlu, 2007: 117).

Çürük ve Doğan, 2002 yılında yaptıkları çalışmada, Türkiye'nin en iyi 500 şirketi arasında yer alan işletmelerin üniversitelerde ki muhasebe dersleri ve içeriği düzeyindeki taleplerini belirlemek için teorik bilginin vaka çalışmaları veya pratik programlarla desteklenmesi gerektiği sonucuna varmışlardır. Ayrıca, üniversitelerin iş dünyasının taleplerine en kısa sürede cevap vermesi gerektiğini ve staj başvurularında iş seçimi konusunda işletmelerle diyaloga açık olmaları gerektiğini belirledi(Çürük & Doğan, 2002; Aktaran: Coşkun, Kır, & Coşkun, 2017: 333).

Başer (2010), muhasebe eğitiminin Ankara'daki işletmelerin beklentileri doğrultusunda yeniden yapılandırılması üzerine yaptığı çalışmalarda, nitelikli personel eksikliğinin nedenini “meslek okulu”, “çıraklık eğitimi” eksikliği ve okullarda sağlanan “teorik eğitim”ile ilgili politikalara bağlamaktadır. Çalışmadan elde edilen bir başka sonuç, meslek yüksekokullarını tercih eden öğrencilerin, mesleki eğitimde beklenen başarıyı etkileyen, eğitimde başarı sıralamasında geride kalan öğrencilerden oluşmasıdır(Başer, 2010; Aktaran: Coşkun, Kır, & Coşkun, 2017: 333).

III. BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Smmmlerin Ara Eleman İhtiyaçlarının Tespiti:Önlisans Mezunlarının Niteliklerine Yönelik Gaziantep İlinde Bir Saha Araştırması

Çalışmanın bu bölümünde, saha araştırmamız dahilinde gerçekleştirdiğimiz anket uygulaması ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Araştırmanın bulgular bölümünde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlere yöneltilen tabirler ve bu tabirlere ait cevaplar yer almaktadır. Bu kapsamda anket formunda yer alan tabirler ayrı başlıklar altında incelenerek katılımcılardan alınan cevaplar belirtilmiştir.

Katılımcıların vermiş oldukları cevapların incelenmesi beş bölümden oluşmaktadır. Katılımcılara ait demografik bilgiler birinci bölümde yer almaktadır. İkinci bölüm ise katılımcılara muhasebe ve vergi uygulamaları mezunlarına olan ihtiyaç ve beklentilere yönelik genel düşünceleri öğrenmek adına 13 adet tabirin yer aldığı bölümdür. Üçüncü bölümde katılımcıların muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımları ile ilgili beklentilerine cevap arandığı tabirler bulunmaktadır. Dördüncü bölümde katılımcıların muhasebe ön lisans mezunlarda aranan kişilik özelliklerine yönelik beklentiler ile ilgili tabirler bulunmaktadır. Son bölümde ise katılımcıların muhasebe ön lisans mezunlarının aranan mesleki bilgilerine yönelik beklentiler ile ilgili tabirler bulunmaktadır. Katılımcılara yöneltilen tabirlere verilen cevaplar kesinlikle katılmaktayım, katılmatayım, kararsızım, katılmamaktayım, kesinlikle katılmamaktayım şeklinde olmuştur.

Serbest muhasebeci mali müşavirlere yöneltilen tabirler ise aşağıdaki şekilde olmuştur;

Tabir 1: Ön Lisans mezunlarından muhasebe ve vergi uygulamaları programından mezun olmaları işyerimizde çalıştırmak tercih sebebidir.

Tabir 2: Ön lisans mezunlarına mesleki ve büro faaliyetlerimizi yerine getirirken ihtiyaç duymaktayız.

Tabir 3:Yeni işe aldığınız ön lisans mezunlarına yönelik adaptasyon süreci uyguluyoruz.

Tabir 4: Ön lisans mezunlarının meslek yüksekokullarından aldıkları eğitimin iş bulmalarında katkısı olacağını düşünüyoruz.

Tabir 5: Ön lisans mezunlarının sahip olduğu meslek ile ilgili sertifikaları işe almanızda tercih sebebidir.

Tabir 6: Ön lisans mezunlarının çalışırken ortaya çıkardıkları işler sizi memnun etmektedir.

Tabir 7: Ön lisans mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.

Tabir 8: Ön lisans mezunlarının İşe alırken mülakat yapıyoruz.

Tabir 9: Meslek yüksekokulunda eğitim müfredatın sektör ihtiyacını karşılayabilir olduğunu düşünüyoruz.

Tabir 10: Ön lisans mezunlarının sektörel bazda uzmanlaşmasını istiyoruz.

Tabir 11: Ön lisans mezunlarının smmmmlerin ihtiyaç duyduğu donanıma sahip olduğunu düşünüyoruz.

Tabir 12: Ön lisans mezunlarının yaşı bizler için önemlidir.

Tabir 13: İşe alacağımız kişinin muhasebe paket program bilgisini sorgularız.

Tabir 14: Muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımları ile ilgili aşağıdaki seçeneklerden önem derecesini puanlayınız.

(1-çok önemsiz,2-önemsiz,3-orta seviye,4-önemli,5-çok önemli)

	1	2	3	4	5
İş hayatını algılamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
İletişim kurma yeteneği olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Sosyal yönü gelişmiş olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Teorik bilgisi yeterli olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Office programlarını bilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Yabancı dili olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Dijitalleşmeye ayak uydurmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Pratik deneyimi olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐

Tabir 15: Muhasebe Ön Lisans Mezunlarda Aranılan Kişilik Özellikleri ile ilgili aşağıdaki seçeneklerden önem derecesini puanlayınız.

(1-çok önemsiz,2-önemsiz,3-orta seviye,4-önemli,5-çok önemli)

	1	2	3	4	5
Dürüst olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Tertipli ve düzenli olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Araştırmacı ve sorgulayıcı olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Yenilikçi olmalıdır	☐	☐	☐	☐	☐
İş disiplinine sahip olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Girişimci olmalıdır	☐	☐	☐	☐	☐
Sabırlı olmalıdır	☐	☐	☐	☐	☐
İletişim gücü olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Analitik zeka sahibi olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Mesleğe heyecan duymalı ve istekli olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
İşyerine sadık olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Temiz ve bakımlı olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐

Tabir 16: Muhasebe Ön Lisans Mezunlarda Aranılan Mesleki bilgileri ile ilgili aşağıdaki seçeneklerden önem derecesini giriniz.

(1-çok önemsiz,2-önemsiz,3-orta seviye,4-önemli,5-çok önemli)

	1	2	3	4	5
Muhasebe paket programlarını bilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Tekdüzen hesap planını bilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Vergi mevzuatını bilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Muhasebe defterlerini(yevmiye,defter-i kebir) tutulmasını bilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Pratiğe yönelik uygulamaları bilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Muhasebenin temel prensiplerini bilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Üretim ve hizmet işlemlerine yönelik muhasebe bilgi ve becerisi olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐

3.2.1. Katılımcıların Demografik Bilgilerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde ankete katılan ve Gaziantep'te faaliyet gösteren Serbest Muhasebe Mali Müşavirlerin demografik özelliklerine ait bulgular ortaya konulmuştur.

Ankete katılan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin demografik özelliklerine ait bulgular Tablo 4.1'de verilmiştir.

Tablo 3. 1. Ankete Katılan SMMMlerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	n	%
Erkek	255	83.6
Kadın	50	16.4
Yaş	n	%
20-30	31	10.2
31-40	209	68.5
41-50	62	20.3
51-60	3	1.0
Mezuniyet Derecesi	n	%
Lisans	294	96.4
Lisansüstü	11	3.6
Meslekte Tecrübe Yılı	n	%
1-5	35	11,5
6-10	201	65,9
11-20	65	21,3
21-30	3	1,0
30 üzeri	1	0,3
Toplam	305	100

Anketimize katılım sağlayan SMMM'lerin % 83.6'sının erkek, % 16.4'ünün ise kadın olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcılara ait yaş bilgileri incelendiğinde % 10.2'sinin 20-30 yaş aralığında, % 68.5'inin 31-40 yaş aralığında, % 20.3'sinin 41-50 yaş aralığında, % 1.0'ının 51-60 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Katılımcılara ait mezuniyet derecelerine bakıldığında % 96.4'ünün lisans, % 3.6'sının lisansüstü mezunu olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcılara mesleki tecrübeleri için yöneltilen kaç yıldır meslekte tecrübelerinin bulunduğuna yönelik soruda ise katılımcıların % 11.5'inin 1-5 yıl, % 65.9'unun 6-10 yıl, % 21.3'ünün 11-20 yıl, % 1.0'ının 21-30 yıl, % 0.3'ünün 30 yıl üzeri yıldan bu yana mesleki tecrübelerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Serbest muhasebeci mali müşavirlerin cinsiyetlerinin, yaş gruplarının, eğitim durumlarının ve mesleki tecrübe yıllarının ankete katılım sağlayanlara yöneltilen tabirlerle arasında ilişkilerin varlığı ilgili tablolarda gösterilmiştir. Ayrıca çalışmanın hipotezleri de değerlendirilmiştir. Gerçekleştirdiğimiz anket çalışmasına katılım 305 SMMM ile olmuştur.

Tablo 3. 2. Katılımcılara yöneltilen sorularda yaşın genel tabirlere etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

Tabirler	Grup	Yaş	N	Mean	F	Sig.	Anlamlı Fark
Tabir 1:Ön Lisans mezunlarından muhasebe ve vergi uygulamaları programından mezun olmaları işyerimizde çalıştırmak için tercih sebebidir.	1	20-30	31	1,90	1,037	,377	-
	2	31-40	209	1,61			
	3	41-50	62	1,68			
	4	51-60	3	1,67			
		Toplam	305	1.66			
Tabir 2: Ön lisans mezunlarına mesleki ve büro faaliyetlerimizi yerine getirirken ihtiyaç duymaktayız.	1	20-30	31	1,77	,924	,430	-
	2	31-40	209	1,56			
	3	41-50	62	1,58			
	4	51-60	3	2,00			
		Toplam	305	1,59			
Tabir 3:Yeni işe aldığımız ön lisans mezunlarına adaptasyon süreci uyguluyoruz.	1	20-30	31	1,84	1,794	,148	-
	2	31-40	209	1,52			
	3	41-50	62	1,53			
	4	51-60	3	1,67			
		Toplam	305	1,56			
Tabir 4:Ön lisans mezunlarının meslek yüksekokullarından aldıkları eğitimin iş bulmalarında katkısı olacağını düşünüyoruz.	1	20-30	31	1,90	5,241	,002	G4
	2	31-40	209	1,46			
	3	41-50	62	1,45			
	4	51-60	3	2,67			
		Toplam	305	1,52			
Tabir 5:Ön lisans mezunlarının sahip olduğu meslek ile ilgili sertifikaları işe almanızda tercih sebebidir.	1	20-30	31	1,90	2,845	,038	G4
	2	31-40	209	1,54			
	3	41-50	62	1,47			
	4	51-60	3	2,00			
		Toplam	305	1,57			
Tabir 6:Ön lisans mezunlarının çalışırken ortaya çıkardıkları işler sizi memnun etmektedir.	1	20-30	31	1,81	2,075	,104	-
	2	31-40	209	1,54			
	3	41-50	62	1,48			
	4	51-60	3	2,00			
		Toplam	305	1,56			
Tabir 7:Ön lisans Mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.	1	20-30	31	2,45	8,104	,000	G4
	2	31-40	209	1,67			
	3	41-50	62	1,66			
	4	51-60	3	2,67			
		Toplam	305	1,75			

Tablo 3.2(devamı): Katılımcılara sorulan sorularda yaşın genel tabirlere etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

Tabir 8:Ön lisans mezunlarının İşe alırken mülakat yapıyoruz.	1	20-30	31	1,97	2,364	,071	-
	2	31-40	209	1,56			
	3	41-50	62	1,63			
	4	51-60	3	2,00			
		Toplam	305	1,62			
Tabir 9:Meslek yüksekokulunda eğitim müfredatın sektör ihtiyacını karşılayabilir olduğunu düşünüyoruz.	1	20-30	31	2,16	3,347	,019	G1
	2	31-40	209	1,64			
	3	41-50	62	1,68			
	4	51-60	3	2,00			
		Toplam	305	1,70			
Tabir 10:Ön lisans mezunlarının sektörel bazda uzmanlaşmasını istiyorum.	1	20-30	31	1,61	,591	,621	-
	2	31-40	209	1,51			
	3	41-50	62	1,42			
	4	51-60	3	1,33			
		Toplam	305	1,50			
Tabir 11:Ön lisans mezunlarının sektörün ihtiyaç duyduğu donanımına sahip olduğunu düşünüyorum.	1	20-30	31	2,06	4,042	,008	G4
	2	31-40	209	1,57			
	3	41-50	62	1,56			
	4	51-60	3	2,33			
		Toplam	305	1,63			
Tabir 12:Ön lisans Mezunlarının yaşı bizler için önemlidir.	1	20-30	31	2,19	2,934	,034	G4
	2	31-40	209	1,71			
	3	41-50	62	1,79			
	4	51-60	3	2,67			
		Toplam	305	1,78			
Tabir 13:İşe alacağınız kişinin muhasebe paket program bilgisini sorgularız.	1	20-30	31	1,71	1,608	,188	-
	2	31-40	209	1,55			
	3	41-50	62	1,48			
	4	51-60	3	2,33			
		Toplam	305	1,56			

Katılımcılara yöneltilen tabirlerden “Ön lisans Mezunlarının Meslek yüksekokullarından aldıkları eğitimin iş bulmalarında katkısı olacağını düşünüyorum.” (F=5,241; p<0.05) görüşüne G4 (M:2,67), katılımcılara yöneltilen tabirlerden “Ön lisans Mezunlarının sahip olduğu meslek ile ilgili sertifikaları işe almanızda tercih sebebidir.” (F=2,845; p<0.05) görüşüne G4 (M:2,00),katılımcılara yöneltilen tabirlerden “Ön lisans Mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.” (F=8,104; p<0.05) görüşüne G4 (M:2,67),katılımcılara yöneltilen tabirlerden “Ön lisans Mezunlarının sektörün ihtiyaç duyduğu donanımına sahip

olduğunu düşünüyoruz.” (F=4,042; p<0.05) görüşüne G4 (M:2,33), katılımcılara yöneltilen tabirlerden “Ön lisans Mezunlarının yaşı bizler için önemlidir.” (F=2,934; p<0.05) görüşüne G4 (M:2,67) diğer katılımcılardan daha fazla anlamlı bulmuştur, bu farklılığın nedeni G4 en fazla mesleki tecrübeye sahip meslek mensupları olması ve diğer taraftan muhasebe mesleğinin sürekli olarak mevzuat, teknoloji vb faktörlere bağlı olarak sürekli değişmesi sonucu mesleğin sürekli öğrenme felsefesini benimsenmesini zorunlu kıldığı için okullarda verilen muhasebe ve vergi eğitimini önemsedikleri olmaktadır. Katılımcılara yöneltilen tabirlerden “Meslek Yüksekokulunda eğitim müfredatın sektör ihtiyacını karşılayabilir olduğunu düşünüyoruz.” (F=3,347; p<0.05) görüşüne G1 (M:2,16) diğer katılımcılardan daha fazla anlamlı bulmuştur, bu farklılığın nedeni G1 grubu henüz mesleğe başlamış olması ve güncel eğitim müfredatına hakim olması sayılmaktadır.

Katılımcılara yöneltilen diğer tabirlere verilen cevaplarda katılımcıların yaş grupları ile arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₁₁**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunları ile ilgili genel tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların yaşı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi 4,5,7,9,12 nolu tabirler için kabul edilmektedir.

Tablo 3. 3.Katılımcılara sorulan sorularda yaşı, muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımlarına yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

Tabirler	N	Mean	F	Sig.	Anlamlı Fark
İş hayatını algılamalıdır.	305	4,32	3,343	,020	G0
İletişim kurma yeteneği olmalıdır.	305	4,52	6,130	,000	G0
Sosyal Yönü gelişmiş olmalıdır.	305	4,39	1,619	,185	-
Teorik Bilgisi yeterli olmalıdır	305	4,43	3,923	,009	G0
Office Programlarını bilmelidir.	305	4,43	2,490	,040	G0
Yabancı Dili olmalıdır.	305	4,19	6,242	,000	G0
Dijitalleşmeye ayak uydurmalıdır.	305	4,43	4,161	,007	G0
Pratik Deneyimi olmalıdır	305	4,42	5,411	,001	G0

Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımlarına yönelik tabirlere verilen cevaplarda katılımcıların yaş grupları ile arasında “Sosyal Yönü gelişmiş olmalıdır.” tabiri haricinde diğer tüm tabirlerde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Muhasebe mezunu olan öğrencilerin sosyal yönlerinin gelişmiş olması ile ilgili meslek mensuplarının yaşları itibariyle farklı düşüncelere sahip olmamamakla birlikte diğer tabirlerde farklılık bulunmaktadır.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₁₂**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımları ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların yaşı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi “Sosyal Yönü gelişmiş olmalıdır.” tabiri haricinde kabul edilmektedir.

Tablo 3. 4. Katılımcılara sorulan sorularda yaşın, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan kişilik özelliklerine yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

Tabirler	N	Mean	F	Sig.	Anlamlı Fark
Dürüst olmalıdır.	305	4,49	2,679	,047	G0
Tertipli ve düzenli olmalıdır.	305	4,53	3,350	,019	G0
Araştırmacı ve sorgulayıcı olmalıdır.	305	4,54	4,876	,003	G0
Yenilikçi olmalıdır	305	4,54	4,861	,003	G0
İş Disiplinine sahip olmalıdır.	305	4,60	5,427	,001	G0
Girişimci olmalıdır	305	4,54	7,269	,000	G0
Sabırlı olmalıdır	305	4,51	3,824	,010	G0
İletişim gücü olmalıdır.	305	4,52	3,644	,013	G0
Analitik zeka sahibi olmalıdır.	305	4,47	4,041	,008	G0
Mesleğe heyecan duymalı ve istekli olmalıdır.	305	4,52	1,054	,369	-
İşyerine sadık olmalıdır.	305	4,58	4,768	,003	G0
Temiz ve bakımlı olmalıdır.	305	4,54	3,029	,030	G0

Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının kişisel özelliklerine yönelik tabirlere verilen cevaplarda katılımcıların yaş grupları ile

arasında “Mesleğe heyecan duymalı ve istekli olmalıdır.” tabiri haricinde diğer tüm tabirlerde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Muhasebe mezunu olan öğrencilerinin muhasebe mesleğine heyecan duymaları ve istekli olmaları ile ilgili meslek mensuplarının yaşları itibariyle farklı düşüncelere sahip olmamamakla birlikte diğer tabirlerde farklılık bulunmaktadır.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₁₃**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının kişisel özellikleri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların yaşı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi “Mesleğe heyecan duymalı ve istekli olmalıdır.” tabiri haricinde kabul edilmektedir.

Tablo 3. 5. Katılımcılara sorulan sorularda yaşın, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan mesleki bilgilere yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

Tabirler	N	Mean	F	Sig.	Anlamlı Fark
Muhasebe paket programlarını bilmelidir.	305	4,44	,833	,048	G0
Tekdüzen hesap planını bilmelidir.	305	4,49	,791	,045	G0
Vergi Mevzuatını bilmelidir.	305	4,43	,844	,048	G0
Muhasebe Defteri tutulmasını bilmelidir.	305	4,50	,779	,045	G0
Pratiğe yönelik uygulamaları bilmelidir.	305	4,50	,774	,044	G0
Muhasebenin temel prensiplerini bilmelidir.	305	4,51	,744	,043	G0
Üretim ve Hizmet işlemlerine yönelik muhasebe bilgi ve becerisi olmalıdır.	305	4,49	,812	,046	G0

Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımlarına yönelik tabirlere verilen cevaplarda katılımcıların yaş grupları ile arasında tüm tabirlerde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Muhasebe mezunu olan öğrencilerin mesleki bilgilerine yönelik tabirlerle ilgili meslek mensuplarının yaşları itibariyle farklı düşüncelere sahip olmaktadır.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₁₄**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının mesleki bilgileri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların yaşı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi tüm tabirler için kabul edilmektedir.

Tablo 3. 6.Katılımcılara Yöneltilen tabirlerde Cinsiyetin Etkisinin Olup Olmadığına Yönelik Sonuçlar

Tabirler	Levene Testi		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	T	Sig (2-tailed).	Ort. Farkı
Tabir 1:Ön Lisans mezunlarından muhasebe ve vergi uygulamaları programından mezun olmaları işyerimizde çalıştırmak için tercih sebebidir.	,009	,925	-1,836	,067	-,244
Tabir 2: Ön lisans mezunlarına mesleki ve büro faaliyetlerimizi yerine getirirken ihtiyaç duymaktayız.	,389	,533	-,658	,511	-,080
Tabir 3:Yeni işe aldığımız ön lisans mezunlarına adaptasyon süreci uyguluyoruz.	1,241	,266	-3,061	,002	-,338
Tabir 4:Ön lisans mezunlarının Meslek yüksekokullarından aldıkları eğitimin iş bulmalarında katkısı olacağını düşünüyoruz.	11,453	,001	-3,609	,000	-,433
Tabir 5:Ön lisans Mezunlarının sahip olduğu meslek ile ilgili sertifikaları işe almanızda tercih sebebidir.	1,778	,183	-3,239	,001	-,374
Tabir 6:Ön lisans mezunlarının çalışırken ortaya çıkardıkları işler sizi memnun ediyor.	1,551	,214	-2,283	,023	-,242
Tabir 7:Ön lisans mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.	7,517	,006	-3,249	,001	-,462
Tabir 8:Ön lisans mezunlarının İşe alırken mülakat yapıyoruz.	4,845	,028	-2,222	,027	-,284
Tabir 9:Meslek yüksekokulunda eğitim müfredatın sektör ihtiyacını karşılayabilir olduğunu düşünüyorum.	,047	,829	-2,623	,009	-,357
Tabir 10:Ön lisans mezunlarının sektörel bazda uzmanlaşmasını istiyoruz.	,329	,567	-,673	,501	-,074
Tabir 11:Ön lisans mezunlarının sektörün ihtiyaç duyduğu donanıma sahip olduğunu düşünüyoruz.	2,892	,090	-1,953	,052	-,252
Tabir 12:Ön lisans mezunlarının yaşı bizler için önemlidir.	3,862	,050	-1,668	,096	-,259
Tabir 13:İşe alacağınız kişinin muhasebe paket program bilgisini sorgularız.	,652	,420	-,823	,411	-,099

* P<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 3.6'da görüldüğü üzere T testi sonuçlarına göre katılımcılara yöneltilen on üç tabirden yedisinin cinsiyete bağlı olarak değiştiği gözlenmiştir.

Bu tabirlerden “Yeni işe aldığınız ön lisans mezunlarının için adaptasyon süreci uyguluyoruz.” tabirinin anlamlılık düzeyi Sig(2-tailed)0,002; $p \leq 0.05$ olarak görülmektedir.

“Ön lisans Mezunlarının Meslek yüksekokullarından aldıkları eğitimin iş bulmalarında katkısı olacağını düşünüyorum.” tabirinin anlamlılık düzeyi Sig(2-tailed)0,00; $p \leq 0.05$ olarak görülmektedir.

“Ön lisans Mezunlarının sahip olduğu meslek ile ilgili sertifikaları işe almanızda tercih sebebidir.” tabirinin anlamlılık düzeyi Sig(2-tailed)0,001; $p \leq 0.05$ olarak görülmektedir.

“Ön lisans Mezunlarının çalışırken ortaya çıkardıkları işler sizi memnun ediyor.” tabirinin anlamlılık düzeyi (Sig (2-tailed)0,023; $p \leq 0.05$ olarak görülmektedir.

“Ön lisans Mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.” tabirinin anlamlılık düzeyi Sig(2-tailed) 0,001; $p \leq 0.05$ olarak görülmektedir.

“Ön lisans Mezunlarının İşe alırken mülakat yapıyoruz.” tabirinin anlamlılık düzeyi Sig(2-tailed)0,027; $p \leq 0.05$ olarak görülmektedir.

“Meslek Yüksekokulunda eğitim müfredatın sektör ihtiyacını karşılayabilir olduğunu düşünüyorum.” tabirinin anlamlılık düzeyi Sig (2-tailed)0,009; $p \leq 0.05$ olarak görülmektedir. Dolayısıyla bu tabirlere verilen cevaplarda cinsiyet bakımından kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır,dolayısıyla meslek mensuplarının bu tabirlere verdikleri cevaplarda cinsiyete bağlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Diğer tabirlere bakıldığında ise yapılan T testi analizi sonucunda tabirlere verilen cevaplarda cinsiyet bakımından kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla bu tabirlere verilen cevaplarda cinsiyet bakımından kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₂₁**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunları ile ilgili genel tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların cinsiyeti açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.”hipotezi 3,4,5,6,7,8,9 nolu tabirler için kabul edilmektedir diğer tabirler için ise kabul edilmemektedir.

Tablo 3. 7. Katılımcılara sorulan sorularda **Cinsiyetin**, muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımlarına yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

	Levene Testi		t-test for Equality of Means		
Tabirler	F	Sig.	T	Sig (2-tailed).	Ort. Farkı
İş hayatını algılamalıdır.	3,534	,061	1,986	,048	,269
İletişim kurma yeteneği olmalıdır.	5,593	,019	,986	,325	,121
Sosyal Yönü gelişmiş olmalıdır.	2,262	,134	1,342	,181	,176
Teorik Bilgisi yeterli olmalıdır	4,769	,030	1,073	,284	,135
Office Programlarını bilmelidir.	1,011	,316	,614	,540	,083
Yabancı Dili olmalıdır	9,946	,002	2,285	,023	,367
Dijitalleşmeye ayak uydurmalıdır.	3,848	,051	1,335	,183	,179
Pratik Deneyimi olmalıdır	1,934	,165	1,714	,087	,235

Tabirlere bakıldığında yapılan T testi analizi sonucunda tabirlere verilen cevaplardan “İş hayatını algılamalıdır.” ve “Yabancı Dili olmalıdır” tabirlerine verilen cevaplar haricinde cinsiyet bakımından kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla bu tabirlere verilen cevaplarda cinsiyet bakımından kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır, meslek mensuplarının diğer tabirlere verdikleri cevaplarda cinsiyete bağlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₂₂**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımları ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların cinsiyeti açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi “İş hayatını algılamalıdır.” ve “Yabancı Dili olmalıdır” tabirleri için kabul edilmektedir diğer tabirler için ise kabul edilmemektedir.

Tablo 3. 8.Katılımcılara sorulan sorularda **Cinsiyetin**, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan kişilik özelliklerine yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

	Levene Testi		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	T	Sig (2-tailed).	Ort. Farkı
Dürüst olmalıdır.	3,900	,049	,789	,431	,102
Tertipli ve düzenli olmalıdır.	1,366	,243	,274	,785	,033
Araştırmacı ve sorgulayıcı olmalıdır.	,788	,375	-,225	,822	-,027
Yenilikçi olmalıdır	3,804	,052	,422	,673	,053
İş Disiplinine sahip olmalıdır.	4,285	,039	,985	,326	,116
Girişimci olmalıdır	3,721	,055	,823	,411	,097
Sabırlı olmalıdır	1,776	,184	-,053	,958	-,006
İletişim gücü olmalıdır.	1,627	,203	,410	,682	,049
Analitik zeka sahibi olmalıdır.	2,236	,136	,434	,665	,055
Mesleğe heyecan duymalı ve istekli olmalıdır.	1,996	,159	,836	,404	,101
İşyerine sadık olmalıdır.	2,023	,156	,414	,679	,048
Temiz ve bakımlı olmalıdır.	,252	,616	-,022	,983	-,003

Tabirlere bakıldığında yapılan T testi analizi sonucunda tabirlere verilen tüm cevaplarda cinsiyet bakımından kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla meslek mensuplarının bu tabirlere verdikleri cevaplarda cinsiyete bağlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₂₃**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının kişisel özellikleri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların cinsiyeti açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi tüm tabirler için kabul edilmemektedir.

Tablo 3. 9.Katılımcılara sorulan sorularda **Cinsiyetin**, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan mesleki bilgilere yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

	Levene Testi		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	T	F	Ort. Farkı
Muhasebe paket programlarını bilmelidir.	1,168	,281	,705	,481	,091
Tekdüzen hesap planını bilmelidir.	7,509	,007	1,455	,147	,178
Vergi Mevzuatını bilmelidir.	3,541	,061	1,898	,059	,247
Muhasebe Defteri tutulmasını bilmelidir.	2,891	,090	1,209	,228	,145
Pratiğe yönelik uygulamaları bilmelidir.	6,634	,010	,982	,327	,118
Muhasebenin temel prensiplerini bilmelidir.	4,741	,030	1,403	,162	,161
Üretim ve Hizmet işlemlerine yönelik muhasebe bilgi ve becerisi olmalıdır.	3,007	,084	1,226	,221	,154

Tabirlere bakıldığında yapılan T testi analizi sonucunda tabirlere verilen tüm cevaplarda cinsiyet bakımından kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla meslek mensuplarının bu tabirlere verdikleri cevaplarda cinsiyete bağlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₂₄**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının mesleki bilgileri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların cinsiyeti açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi tüm tabirler için kabul edilmemektedir.

Tablo 3. 10. Katılımcılara Yöneltilen Tabirlere Eğitim Durumlarının Etkisinin Olup Olmadığına Yönelik Sonuçlar (Tek Yönlü Varyans Analizi-ANOVA).

Tabirler	Levene Testi		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	T	Sig (2-tailed).	Ort. Farkı
Tabir 1:Ön Lisans mezunlarından muhasebe ve vergi uygulamaları programından mezun olmaları işyerimizde çalıştırmak için tercih sebebidir.	3,787	,053	-1,999	,046	-,583
Tabir 2: Ön lisans mezunlarına mesleki ve büro faaliyetlerimizi yerine getirirken ihtiyaç duymaktayız.	7,313	,007	-,714	,476	-,189
Tabir 3:Yeni işe aldığınız ön lisans mezunlarının için adaptasyon süreci uyguluyoruz.	,000	,997	,450	,653	,110
Tabir 4:Ön lisans Mezunlarının Meslek yüksekokullarından aldıkları eğitimin iş bulmalarında katkısı olacağını düşünüyoruz.	,005	,944	-,201	,841	-,052
Tabir 5:Ön lisans mezunlarının sahip olduğu meslek ile ilgili sertifikaları işe almanızda tercih sebebidir.	,013	,908	,493	,622	,127
Tabir 6:Ön lisans mezunlarının çalışırken ortaya çıkardıkları işler sizi memnun etmektedir.	,004	,948	,472	,637	,110
Tabir 7:Ön lisans mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.	,779	,378	-,818	,414	-,259
Tabir 8:Ön lisans mezunlarının İşe alırken mülakat yapıyoruz.	1,881	,171	-,628	,530	-,172
Tabir 9:Meslek yüksekokulunda eğitim müfredatın sektör ihtiyacını karşılayabilir olduğunu düşünüyorum.	,967	,326	-,279	,781	-,084
Tabir 10:Ön lisans mezunlarının sektörel bazda uzmanlaşmasını istiyoruz.	,925	,337	,708	,479	,170
Tabir 11:Ön lisans mezunlarının sektörün ihtiyaç duyduğu donanıma sahip olduğunu düşünüyoruz.	,182	,670	,259	,796	,074
Tabir 12:Ön lisans mezunlarının yaşı bizler için önemlidir.	9,261	,003	-1,321	,188	-,450
Tabir 13:İşe alacağınız kişinin muhasebe paket program bilgisini sorgularız.	,000	,994	,009	,993	,002

* P<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 3.10’da görüldüğü üzere T testi sonuçlarına göre katılımcılara yöneltilen on üç tabirden birinin eğitim durumuna bağlı olarak değiştiği gözlenmiştir. “Ön Lisans mezunlarından muhasebe ve vergi uygulamaları programından mezun olmaları işyerimizde çalıştırmak için tercih sebebidir.” tabirinin anlamlılık düzeyi Sig(2-tailed)0,046; $p \leq 0.05$ olarak görülmektedir.

Dolayısıyla bu tabirlere verilen cevaplarda cinsiyet bakımından kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Meslek mensuplarının bu tabirlere verdikleri cevaplarda cinsiyete bağlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Diğer tabirlere bakıldığında ise yapılan T testi analizi sonucunda tabirlere verilen cevaplarda eğitim durumu bakımından lisans ve lisansüstü mezuniyeti olan katılımcılar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₃₁**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunları ile ilgili genel tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.”hipotezi 1 nolu tabir için kabul edilmektedir diğer tabirler için ise kabul edilmemektedir.

Tablo 3. 11. Katılımcılara sorulan sorularda Eğitim Durumlarının, muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımlarına yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

	Levene Testi		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	T	Sig (2-tailed).	Ort. Farkı
İş hayatını algılamalıdır.	,441	,507	-1,166	,245	-,344
İletişim kurma yeteneği olmalıdır.	,605	,437	,731	,465	,197
Sosyal Yönü gelişmiş olmalıdır.	1,366	,243	-,209	,835	-,060
Teorik Bilgisi yeterli olmalıdır	,055	,814	,785	,433	,217
Office Programlarını bilmelidir.	1,101	,295	,706	,480	,210
Yabancı Dili olmalıdır	1,002	,318	,256	,798	,090
Dijitalleşmeye ayak uydurmalıdır.	1,149	,285	,713	,477	,210
Pratik Deneyimi olmalıdır	1,185	,277	,282	,778	,085

* P<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Tabirlere bakıldığında yapılan T testi analizi sonucunda tabirlere verilen tüm cevaplarda eğitim durumu bakımından lisans ve lisansüstü mezuniyeti olan katılımcılar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla meslek mensuplarının bu tabirlere verdikleri cevaplarda eğitim durumlarına bağlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₃₂**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımları ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi tüm tabirler için kabul edilmemektedir.

Tablo 3. 12. Katılımcılara sorulan sorularda **Eğitim Durumlarının**, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan kişilik özelliklerine yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

	Levene Testi		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	T	Sig (2-tailed).	Ort. Farkı
Dürüst olmalıdır.	,004	,951	,148	,883	,042
Tertipli ve düzenli olmalıdır.	,291	,590	1,170	,243	,312
Araştırmacı ve sorgulayıcı olmalıdır.	,832	,362	,800	,425	,207
Yenilikçi olmalıdır	,600	,439	,792	,429	,218
İş Disiplinine sahip olmalıdır.	,563	,454	,167	,867	,043
Girişimci olmalıdır	,019	,891	,387	,699	,100
Sabırlı olmalıdır	,773	,380	,747	,456	,194
İletişim gücü olmalıdır.	,007	,932	-,133	,894	-,035
Analitik zeka sahibi olmalıdır.	1,810	,179	,091	,928	,025
Mesleğe heyecan duymalı ve istekli olmalıdır.	,314	,576	-,094	,925	-,025
İşyerine sadık olmalıdır.	3,960	,048	1,013	,312	,259
Temiz ve bakımlı olmalıdır.	,553	,458	,350	,727	,096

* P<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Tabirlere bakıldığında yapılan T testi analizi sonucunda tabirlere verilen tüm cevaplarda eğitim durumu bakımından lisans ve lisansüstü mezuniyeti olan katılımcılar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla meslek mensuplarının bu tabirlere verdikleri cevaplarda eğitim durumlarına bağlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₃₃**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının kişisel özellikleri ile ilgili tabirler için alınan

cevaplarda katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi tüm tabirler için kabul edilmemektedir.

Tablo 3. 13. Katılımcılara sorulan sorularda **Eğitim Durumlarının**, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan mesleki bilgilere yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

	Levene Testi		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	T	Sig (2-tailed).	Ort. Farkı
Muhasebe paket programlarını bilmelidir.	,726	,395	1,196	,232	,338
Tekdüzen hesap planını bilmelidir.	,002	,964	,169	,866	,045
Vergi Mevzuatını bilmelidir.	1,999	,158	1,593	,112	,449
Muhasebe Defteri tutulmasını bilmelidir.	2,547	,112	1,104	,270	,291
Pratiğe yönelik uygulamaları bilmelidir.	1,847	,175	2,425	,016	,632
Muhasebenin temel prensiplerini bilmelidir.	,966	,327	,741	,459	,187
Üretim ve Hizmet işlemlerine yönelik muhasebe bilgi ve becerisi olmalıdır.	,046	,829	,593	,554	,163

* P<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Tabirlere bakıldığında yapılan T testi analizi sonucunda tabirlere verilen cevaplardan “Pratiğe yönelik uygulamaları bilmelidir.” tabirine verilen cevap hariç tüm cevaplarda eğitim durumu bakımından lisans ve lisansüstü mezuniyeti olan katılımcılar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla meslek mensuplarının “Pratiğe yönelik uygulamaları bilmelidir.” tabirine verilen cevap hariç diğer tabirlere verdikleri cevaplarda eğitim durumlarına bağlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₃₄**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının mesleki bilgileri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi “Pratiğe yönelik uygulamaları bilmelidir.” tabiri hariç diğer tüm tabirler için kabul edilmemektedir.

Tablo 3. 14. Katılımcılara Yöneltilen Tabirlere Mesleki Tecrübe Yılıının Etkisinin Olup Olmadığına Yönelik Sonuçlar (Tek Yönlü Varyans Analizi-ANOVA).

Tabirler	Grup	Mesleki Tecrübe Yılı dağılımı	N	Mean	F	Sig.	Anlamlı Fark
Tabir 1:Ön Lisans mezunlarından muhasebe ve vergi uygulamaları programından mezun olmaları işyerimizde çalıştırmak için tercih sebebidir.	1	1-5	35	1,83	,498	,737	-
	2	6-10	201	1,62			
	3	11-20	65	1,68			
	4	21-30	3	1,67			
	5	30 üzeri	1	2,00			
		Toplam	305	1,66			
Tabir 2: Ön lisans Mezunlarına mesleki ve büro faaliyetlerimizi yerine getirirken ihtiyaç duymaktayız.	1	1-5	35	1,66	,218	,928	-
	2	6-10	201	1,58			
	3	11-20	65	1,60			
	4	21-30	3	1,33			
	5	30 üzeri	1	2,00			
		Toplam	305	1,59			
Tabir 3:Yeni işe aldığımız ön lisans mezunlarına adaptasyon süreci uyguluyoruz.	1	1-5	35	1,83	1,976	,098	-
	2	6-10	201	1,50			
	3	11-20	65	1,57			
	4	21-30	3	2,00			
	5	30 üzeri	1	2,00			
		Toplam	305	1,56			
Tabir 4:Ön lisans Mezunlarının meslek yüksekokullarından aldıkları eğitimin iş bulmalarında katkısı olacağını düşünüyoruz.	1	1-5	35	1,74	1,313	,265	-
	2	6-10	201	1,47			
	3	11-20	65	1,54			
	4	21-30	3	2,00			
	5	30 üzeri	1	1,00			
		Toplam	305	1,52			
Tabir 5:Ön lisans mezunlarının sahip olduğu meslek ile ilgili sertifikaları işe almanızda tercih sebebidir.	1	1-5	35	1,77	,863	,486	-
	2	6-10	201	1,54			
	3	11-20	65	1,54			
	4	21-30	3	1,67			
	5	30 üzeri	1	1,00			
		Toplam	305	1,57			
Tabir 6:Ön lisans mezunlarının çalışırken ortaya çıkardıkları işler sizi memnun etmektedir.	1	1-5	35	1,71	1,703	,149	-
	2	6-10	201	1,52			
	3	11-20	65	1,55			
	4	21-30	3	2,33			
	5	30 üzeri	1	1,00			
		Toplam	305	1,56			
Tabir 7:Ön lisans mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.	1	1-5	35	2,20	3,962	,004	G4
	2	6-10	201	1,67			
	3	11-20	65	1,72			
	4	21-30	3	3,00			
	5	30 üzeri	1	2,00			
		Toplam	305	1,75			

Tablo 3.14 (devamı) Katılımcılara Yöneltilen Tabirlere Mesleki Tecrübe Yılıının Etkisinin Olup Olmadığına Yönelik Sonuçlar (Tek Yönlü Varyans Analizi-ANOVA).

Tabir 8:Ön lisans mezunlarının İşe alırken mülakat yapıyoruz.	1	1-5	35	1,89	1,419	,228	-
	2	6-10	201	1,57			
	3	11-20	65	1,65			
	4	21-30	3	2,00			
	5	30 üzeri	1	1,00			
		Toplam	305	1,62			
Tabir 9:Meslek yüksekokulunda eğitim müfredatın sektör ihtiyacını karşılayabilir olduğunu düşünüyoruz.	1	1-5	35	1,94	2,886	,023	G4
	2	6-10	201	1,63			
	3	11-20	65	1,75			
	4	21-30	3	3,00			
	5	30 üzeri	1	1,00			
		Toplam	305	1,70			
Tabir 10:Ön lisans mezunlarının sektörel bazda uzmanlaşmasını istiyoruz.	1	1-5	35	1,46	,364	,834	-
	2	6-10	201	1,53			
	3	11-20	65	1,45			
	4	21-30	3	1,33			
	5	30 üzeri	1	1,00			
		Toplam	305	1,50			
Tabir 11:Ön lisans mezunlarının sektörün ihtiyaç duyduğu donanımına sahip olduğunu düşünüyorum.	1	1-5	35	1,86	2,168	,073	-
	2	6-10	201	1,58			
	3	11-20	65	1,63			
	4	21-30	3	2,67			
	5	30 üzeri	1	1,00			
		Toplam	305	1,63			
Tabir 12:Ön lisans mezunlarının yaşı bizler için önemlidir.	1	1-5	35	1,94	1,242	,293	-
	2	6-10	201	1,72			
	3	11-20	65	1,86			
	4	21-30	3	2,67			
	5	30 üzeri	1	1,00			
		Toplam	305	1,78			
Tabir 13:İşe alacağımız kişinin muhasebe paket program bilgisini sorgularız.	1	1-5	35	1,66	,498	,737	-
	2	6-10	201	1,53			
	3	11-20	65	1,62			
	4	21-30	3	1,33			
	5	30 üzeri	1	1,00			
		Toplam	305	1,56			

Katılımcılara yöneltilen tabirlerden “Ön lisans Mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.” ($F=3,962$; $p<0.05$) görüşüne G4 (M:3,3), katılımcılara yöneltilen tabirlerden “Meslek Yüksekokulunda eğitim müfredatın sektör ihtiyacını karşılayabilir olduğunu düşünüyorum.” ($F=2,886$; $p<0.05$) görüşüne G4 (M:3,00) diğer katılımcılardan daha fazla anlamlı bulmuştur.

Katılımcılara yöneltilen diğer tabirlere verilen cevaplarda katılımcıların mesleki tecrübe yılları ile arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₄₁**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunları ile ilgili genel tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların mesleki tecrübe yılları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi 7,9, nolu tabirler için kabul edilmektedir.

Tablo 3. 15. Katılımcılara sorulan sorularda **Mesleki Tecrübe Yılı**nın, muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımlarına yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

	N	Mean	F	Sig.	Anlamlı Fark
İş hayatını algılamalıdır.	305	4,32	,879	,050	G0
İletişim kurma yeteneği olmalıdır.	305	4,52	,795	,046	G0
Sosyal Yönü gelişmiş olmalıdır.	305	4,39	,847	,049	G0
Teorik Bilgisi yeterli olmalıdır.	305	4,43	,813	,047	G0
Office Programlarını bilmelidir.	305	4,43	,875	,050	G0
Yabancı Dili olmalıdır.	305	4,19	1,046	,060	-
Dijitalleşmeye ayak uydurmalıdır.	305	4,43	,867	,050	G0
Pratik Deneyimi olmalıdır.	305	4,42	,889	,051	-

* P<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımlarına yönelik tabirlere verilen cevaplarda katılımcıların mesleki tecrübe yılları ile arasında “Yabancı Dili olmalıdır.” ve “Pratik Deneyimi olmalıdır.” tabirleri haricinde diğer tüm tabirlerde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₄₂**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının genel özellikleri ve donanımları ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların mesleki tecrübe yılları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi “Sosyal Yönü gelişmiş olmalıdır.” tabiri haricinde kabul edilmektedir.

Tablo 3. 16. Katılımcılara sorulan sorularda **Mesleki Tecrübe Yılı**nın, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan kişilik özelliklerine yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

	N	Mean	F	Sig.	Anlamlı Fark
Dürüst olmalıdır.	305	4,49	,835	,048	G0
Tertipli ve düzenli olmalıdır.	305	4,53	,786	,045	G0
Araştırmacı ve sorgulayıcı olmalıdır.	305	4,54	,765	,044	G0
Yenilikçi olmalıdır	305	4,54	,810	,046	G0
İş Disiplinine sahip olmalıdır.	305	4,60	,760	,043	G0
Girişimci olmalıdır	305	4,54	,760	,044	G0
Sabırlı olmalıdır	305	4,51	,770	,044	G0
İletişim gücü olmalıdır.	305	4,52	,778	,045	G0
Analitik zeka sahibi olmalıdır.	305	4,47	,811	,046	G0
Mesleğe heyecan duymalı ve istekli olmalıdır.	305	4,52	,782	,045	G0
İşyerine sadık olmalıdır.	305	4,58	,753	,043	G0
Temiz ve bakımlı olmalıdır.	305	4,54	,811	,046	G0

* P<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının kişisel özelliklerine yönelik tabirlere verilen cevaplarda katılımcıların mesleki tecrübe yılları ile arasında tüm tabirlerde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₄₃**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının kişisel özellikleri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların mesleki tecrübe yılları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi tüm tabirler için kabul edilmektedir.

Tablo 3. 17.Katılımcılara sorulan sorularda **Mesleki Tecrübe Yılıının**, muhasebe ön lisans mezunlarda aranan mesleki bilgilere yönelik etkisinin olup olmadığına yönelik sonuçlar

	N	Mean	F	Sig.	Anlamlı Fark
Muhasebe paket programlarını bilmelidir.	305	4,44	,833	,048	G0
Tekdüzen hesap planını bilmelidir.	305	4,49	,791	,045	G0
Vergi Mevzuatını bilmelidir.	305	4,43	,844	,048	G0
Muhasebe Defteri tutulmasını bilmelidir.	305	4,50	,779	,045	G0
Pratiğe yönelik uygulamaları bilmelidir.	305	4,50	,774	,044	G0
Muhasebenin temel prensiplerini bilmelidir.	305	4,51	,744	,043	G0
Üretim ve Hizmet işlemlerine yönelik muhasebe bilgi ve becerisi olmalıdır.	305	4,49	,812	,046	G0

* P<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının mesleki bilgilerine yönelik tabirlere verilen cevaplarda katılımcıların mesleki tecrübe yılları ile arasında tüm tabirlerde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür

Tabirlere verilen cevaplar doğrultusunda “**H₄₄**: Katılımcılara yöneltilen muhasebe ön lisans mezunlarının mesleki bilgileri ile ilgili tabirler için alınan cevaplarda katılımcıların mesleki tecrübe yılları açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.” hipotezi tüm tabirler için kabul edilmektedir.

3.2.2. Katılımcıların Mesleki Faaliyetleri Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, ankete katılan serbest muhasebeci mali müşavirlik faaliyetlerinde yaşamış oldukları sorunlara ve beklentilere yönelik bakış açıları ile ilgili bulgular yer almaktadır. Bu kapsamda katılımcılara yöneltilen tabirlere göre bakış açıları aşağıdaki gibidir;

Tablo 3. 18. Ön Lisans mezunlarından muhasebe ve vergi uygulamaları programından mezun olmaları işyerimizde çalıştırmak için tercih sebebidir.

Katılımcıların Tabir 1 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%

Ön Lisans mezunlarından muhasebe ve vergi uygulamaları programından mezun olmaları işyerimizde çalıştırmak için tercih sebebidir.	156	51,1	121	39,7	10	3,3	13	4,3	5	1,6	.885	305	100.0
--	-----	------	-----	------	----	-----	----	-----	---	-----	------	-----	-------

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “Ön Lisans mezunlarından muhasebe ve vergi uygulamaları programından mezun olmaları işyerimizde çalıştırmak için tercih sebebidir.” tabirine katılımcıların % 51,1’i Kesinlikle Katılmaktayım, % 39,7’si Katılmaktayım, % 3,3’ü Kararsızım, % 4,3’ü Katılmamaktayım ve % 1,6’sı ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3.18).

Tablo 3. 19. Ön lisans mezunlarına mesleki ve büro faaliyetlerimizi yerine getirirken ihtiyaç duymaktayız.

Katılımcıların Tabir 2 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%

Ön lisans mezunlarına mesleki ve büro faaliyetlerimizi yerine getirirken ihtiyaç duymaktayız.	160	52,5	123	40,3	14	4,6	2	0,7	6	2,0	.824	305	100.0
---	-----	------	-----	------	----	-----	---	-----	---	-----	------	-----	-------

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “Ön lisans mezunlarına mesleki ve büro faaliyetlerimizi yerine getirirken ihtiyaç duymaktayız.” tabirine katılımcıların % 52,5’i Kesinlikle Katılmaktayım, % 40,3’ü Katılmaktayım, % 4,6’sı Kararsızım, % 0,7’si Katılmamaktayım ve % 2,0’ı ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3.19).

Tablo 3. 20. Yeni işe aldığınız ön lisans mezunlarının için adaptasyon süreci uyguluyoruz.

Katılımcıların Tabir 3 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%

Yeni işe aldığınız ön lisans mezunlarının için adaptasyon süreci uyguluyoruz.

163 53,4 124 40,7 12 3,9 2 0,7 4 1,3 .768 321 100

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “Yeni işe aldığınız ön lisans mezunlarının için adaptasyon süreci uyguluyoruz.” tabirine katılımcıların % 53,4’ü Kesinlikle Katılmaktayım, % 40,7’si Katılmaktayım, % 3,9’u Kararsızım, % 0,7’si Katılmamaktayım ve % 1,3’ü ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3.20).

Tablo 3. 21. Ön lisans mezunlarının meslek yüksekokullarından aldıkları eğitimin iş bulmalarında katkısı olacağını düşünüyorum.

Katılımcıların Tabir 4 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%

Ön lisans mezunlarının meslek yüksekokullarından aldıkları eğitimin iş bulmalarında katkısı olacağını düşünüyorum.

182 59,7 104 34,1 9 3,0 4 1,3 6 2,0 .852 321 100

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “Ön lisans mezunlarının meslek yüksekokullarından aldıkları eğitimin iş bulmalarında katkısı olacağını düşünüyorum.” tabirine katılımcıların % 59,7’si Kesinlikle Katılmaktayım, % 34,1’i Katılmaktayım, % 3,0’ı Kararsızım, % 1,3’ü Katılmamaktayım ve % 2,0’ı ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3.21).

Tablo 3. 22. Ön lisans mezunlarının sahip olduğu meslek ile ilgili sertifikaları işe almanızda tercih sebebidir.

Katılımcıların Tabir 5 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Ön lisans mezunlarının sahip olduğu meslek ile ilgili sertifikaları işe almanızda tercih sebebidir.	164	53,8	123	40,3	8	2,6	6	2,0	4	1,3	.775	321	100

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “Ön lisans mezunlarının sahip olduğu meslek ile ilgili sertifikaları işe almanızda tercih sebebidir.” tabirine katılımcıların % 53,8’i Kesinlikle Katılmaktayım, % 40,3’ü Katılmaktayım, % 2,6’sı Kararsızım, % 2,0’ı Katılmamaktayım ve % 1,3’ü ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3.22).

Tablo 3. 23. Ön lisans mezunlarının çalışırken ortaya çıkardıkları işler sizi memnun etmektedir.

Katılımcıların Tabir 6 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	N	%	n	%		n	%
Ön lisans mezunlarının çalışırken ortaya çıkardıkları işler sizi memnun etmektedir.	161	52,8	126	41,3	11	3,6	6	2,0	1	0,3	.817	321	100

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “Ön lisans mezunlarının çalışırken ortaya çıkardıkları işler sizi memnun etmektedir.” tabirine katılımcıların % 52,8’i Kesinlikle Katılmaktayım, % 41,3’ü Katılmaktayım, % 3,6’sı Kararsızım, % 2,0’ı Katılmamaktayım ve % 0,3’ü ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3.23).

Tablo 3. 24. Ön lisans Mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.

Katılımcıların Tabir 7 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%

Ön lisans mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.	145	47,5	117	38,4	23	7,5	13	4,3	7	2,3	.873	321	100
--	-----	------	-----	------	----	-----	----	-----	---	-----	------	-----	-----

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “Ön lisans mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.” tabirine katılımcıların % 47,5’i Kesinlikle Katılmaktayım, % 38,4’ü Katılmaktayım, % 7,5’i Kararsızım, % 4,3’ü Katılmamaktayım ve % 2,3’ü ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3.24).

Tablo 3. 25. Ön lisans mezunlarının işe alırken mülakat yapıyoruz.

Katılımcıların Tabir 8 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%

Ön lisans Mezunlarının İşe alırken mülakat yapıyoruz.	160	52,5	120	39,3	9	3,0	12	3,9	4	1,3	.836	321	100
---	-----	------	-----	------	---	-----	----	-----	---	-----	------	-----	-----

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “Ön lisans Mezunlarının İşe alırken mülakat yapıyoruz.” tabirine katılımcıların % 52,5’i Kesinlikle Katılmaktayım, % 39,3’ü Katılmaktayım, % 3,0’ı Kararsızım, % 3,9’u Katılmamaktayım ve % 1,3’ü ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3.25).

Tablo 3. 26. Meslek yüksekokulunda eğitim müfredatın sektör ihtiyacını karşılayabilir olduğunu düşünüyoruz.

Katılımcıların Tabir 9 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Meslek yüksekokulunda eğitim müfredatın sektör ihtiyacını karşılayabilir olduğunu düşünüyoruz.	148	48,5	124	40,7	16	5,2	10	3,3	7	2,3	.891	321	100

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “Meslek yüksekokulunda eğitim müfredatın sektör ihtiyacını karşılayabilir olduğunu düşünüyoruz.” tabirine katılımcıların % 48,5’i Kesinlikle Katılmaktayım, % 40,7’si Katılmaktayım, % 5,2’si Kararsızım, % 3,3’ü Katılmamaktayım ve % 2,3’ü ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 4.26).

Tablo 3. 27. Ön lisans mezunlarının sektörel bazda uzmanlaşmasını istiyoruz.

Katılımcıların Tabir 10 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Ön lisans mezunlarının sektörel bazda uzmanlaşmasını istiyoruz.	176	57,7	117	38,4	5	1,6	3	1,0	4	1,3	.778	321	100

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “Ön lisans mezunlarının sektörel bazda uzmanlaşmasını istiyoruz.” tabirine katılımcıların % 57,7’si Kesinlikle Katılmaktayım, % 38,4’ü Katılmaktayım, % 1,6’sı Kararsızım, % 1,0’ı Katılmamaktayım ve % 1,3’ü ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3.27).

Tablo 3. 28. Ön lisans mezunlarının sektörün ihtiyaç duyduğu donanımına sahip olduğunu düşünüyoruz.

Katılımcıların Tabir 11 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Ön lisans mezunlarının sektörün ihtiyaç duyduğu donanımına sahip olduğunu düşünüyoruz.	162	53,1	112	36,7	17	5,6	10	3,3	4	1,3	.806	321	100

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “Ön lisans mezunlarının sektörün ihtiyaç duyduğu donanımına sahip olduğunu düşünüyoruz.” tabirine katılımcıların % 53,1’i Kesinlikle Katılmaktayım, % 36,7’si Katılmaktayım, % 5,6’sı Kararsızım, % 3,3’ü Katılmamaktayım ve % 1,3’ü ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3.28).

Tablo 3. 29. Ön lisans mezunlarının yaşı bizler için önemlidir.

Katılımcıların Tabir 12 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Ön lisans Mezunlarının yaşı bizler için önemlidir.	147	48,2	116	38,0	11	3,6	23	7,5	8	2,6	.956	321	100

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “Ön lisans mezunlarının yaşı bizler için önemlidir.” tabirine katılımcıların % 48,2’si Kesinlikle Katılmaktayım, % 38,0’ı Katılmaktayım, % 3,6’sı Kararsızım, % 7,5’i Katılmamaktayım ve % 2,6’si ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3.29).

Tablo 3. 30. İşe alacağınız kişinin muhasebe paket program bilgisini sorgularız.

Katılımcıların Tabir 13 Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bulgular	Kesinlikle Katılmaktayım		Katılmaktayım		Kararsızım		Katılmamaktayım		Kesinlikle Katılmamaktayım		Standart Sapma	TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
İşe alacağınız kişinin muhasebe paket program bilgisini sorgularız.	169	55,4	117	38,4	9	3,0	5	1,6	5	1,6	.841	321	100

Yapılan anket çalışmaları sonucunda katılımcılara yöneltilen “İşe alacağınız kişinin muhasebe paket program bilgisini sorgularız.” tabirine katılımcıların % 55,4’ü Kesinlikle Katılmaktayım, % 38,4’ü Katılmaktayım, % 3,0’ı Kararsızım, % 1,6’sı Katılmamaktayım ve % 1,6’sı ise Kesinlikle Katılmamaktayım cevaplarını vermişlerdir (Tablo 3.30).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışmamız, Gaziantep ilinde faaliyet gösteren serbest muhasebeci mali müşavirlik mesleğini icra edenlerin, işyerlerinde çalıştıracakları meslek yüksekokulu muhasebe programı mezunları açısından ihtiyaçların belirlenmesi ve aynı zamanda mezunlardan aramış oldukları niteliklerin tespit edilmesi ve böylece meslek yüksekokullarında, iş piyasasının beklentilerini karşılayabilecek özelliklere sahip meslek elemanı yetiştirilmesi çalışmalarına katkıda bulunma amacı gütmektedir. Bu amacımız doğrultusunda gerçekleştirmiş olduğumuz çalışmamızın ve 305 serbest muhasebeci mali müşavirin katılım sağladığı anket uygulamamızın sonuçları şu şekildedir:

Serbest muhasebeci mali müşavirler mesleki faaliyetlerini ya bir firma çatısı altında ya da kendi bürolarında gerçekleştirmektedirler. Aynı zamanda ilgi mevzuatın da kendilerine tanımlamış olduğu faaliyetler de bellidir. Bu faaliyetleri yerine getirirken ister istemez yardımcı bazı işleri yapacak birilerine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bağlamda meslek yüksekokullarının muhasebe ve vergi uygulamaları programının vizyonu öğrencilerin sektör için gerekli yeterliliğe sahip olarak gerekli mesleki bilgilerle ve becerilere haiz olmalarını yerine getirmektir.

Serbest muhasebe mali müşavirlerin % 90,8 i muhasebe programı mezunlarından muhasebe ve vergi uygulamaları programından mezun olanların işyerlerinde çalıştıracakları ara elemanlar açısından tercih nedeni olarak belirtmişlerdir. Bu durumun bizlere göstergesi muhasebe ve vergi uygulamaları programları iş piyasası için ara eleman yetiştirmede önemli bir programdır.

Serbest muhasebeci mali müşavirlerin %92,8'i mesleki ve büro faaliyetlerinin yerine getirilmesinde muhasebe programı mezunlarına ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç ile çalışmamızın önemli amaçlarından biri olan serbest muhasebeci mali müşavirlerin faaliyetlerini yürürken muhasebe

programı mezunlarına olan ihtiyaç duyulması teyit edilerek çalışmamızın önemi ortaya konmuştur.

Serbest muhasebeci mali müşavirlerin %94,1'i yeni işe başlayan muhasebe programı mezunlarına yönelik işe adaptasyon süreci yerine getirmektedirler. Adaptasyon süreci muhasebe mesleğini icra edenlerin birlikte çalışacakları muhasebe programı mezunlarının işe hızlı ve etkin bir şekilde giriş yapabilmeleri için önem verdikleri bir uygulama olarak gözümüze çarpmaktadır. Bu durumda muhasebe ve vergi uygulamaları programlarında alınan teorik ve pratik eğitimlerin işe başlama sürecine katkı da bulunması hususunda serbest muhasebeci mali müşavirlerin %94,8'i muhasebe programı mezunlarının meslek yüksekokullarından aldıkları eğitimin iş bulmalarında ve işe başlamalarında yerinde olduğunu düşünmektedirler. Aynı zamanda serbest muhasebeci mali müşavirlerin %94,2'i muhasebe programı mezunlarının çalışırken ortaya çıkardıkları işler memnun kalmaktadırlar.

Serbest muhasebeci mali müşavirlerin %94,1'i muhasebe programı mezunlarının sahip olduğu meslek ile ilgili sertifikaları işe almanızda tercih sebebi olarak görmektedirler. Bunun yanı sıra serbest muhasebeci mali müşavirlerin %96,1'i muhasebe programı mezunlarının sektörel bazda uzmanlaşmasını istemektedirler. Her iki durum bizlere göstermektedir ki iki yıllık eğitim sürecini muhasebe programı öğrencilerinin etkin ve verimli bir şekilde değerlendirmeleri gerekmektedir. Yalnızca meslek yüksekokulunda aldıkları teorik ya da pratik eğitim ile yetinilmemekle birlikte kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayacak olan dış eğitimler, sertifika programları, konferanslar, projeler gibi etkinliklere katılım sağlamaları çok önem arz etmektedir. Özellikle rekabetin yoğun olduğu günümüzde, serbest muhasebeci mali müşavirlerin %91,8'i ön lisans mezunlarının işe alırken mülakat yapmakta iken muhasebe programı mezunlarının öne çıkmaları kendilerini kişisel ve mesleki anlamda geliştirmeleri ile olacaktır. Burada öğrencilerin bu tür etkinliklere katılım sağlamalarında meslek yüksekokullarına ve öğretim elemanlarına büyük görevler düşmektedir.

Serbest muhasebeci mali müşavirlerin %89,8'i ön lisans mezunlarının sektörün ihtiyaç duyduğu donanıma sahip olduğunu, %85,9'i ön lisans mezunlarının meslek bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler düşünmektedirler. Bunların yanı sıra serbest muhasebeci mali müşavirlerin, iş hayatına başlayacak olan

muhasabe programı mezunlarında olması gereken belirli özelliklere dikkat çekmişlerdir. Muhasebe programı mezunlarının özellikle iletişim kurma yeteneklerinin olmasını, dijitalleşen dünya da dijitalleşmeye ayak uydurmaları gerektiğini, ofis programlarını bilmelerini, teorik ve pratik bilgiye sahip olmalarını istemektedirler.

Serbest muhasebeci mali müşavirleri, muhasebe mesleğinde yer alacak muhasebe programı mezunlarının kişisel özelliklerinin de önemli olduklarını belirtmişlerdir. Serbest muhasebeci mali müşavirleri özellikle muhasebe programı mezunlarının iş disiplinine sahip, yenilikçi, işyerine sadık, araştırmacı ve sorgulayıcı, tertipli ve düzenli, iletişim gücü yüksek, girişimci, sabırlı ve dürüst olmalarını istemektedirler ve bu özelliklere çok önem vermektedirler.

Çalışmamız ile birlikte muhasebe programını bitirenlerin mezuniyete ulaşmadan önce hangi özelliklere ve niteliklere sahip olmaları gerektiğini, ayrıca muhasebe mezunlarına olan ihtiyaç durumunu, mezunların birebir çalışma içerisinde bulunacakları serbest muhasebeci mali müşavirler aracılığı ile belirlemeyi amaçladık. Gaziantep Bölgesinde daha önce ilk defa yapılan bu çalışmamızın muhasebe eğitimi politikasına katkı sağlayacağını umut etmekteyiz.

KAYNAKLAR

- Arıkan, Y., & Güvemli, B. (2013). Türkiye’de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi ve İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası. III. Balkanlar ve Ortadoğu Ülkeleri Muhasebe ve Muhasebe Tarihi Konferansı, (s. 35-67). İstanbul.
- Biyan, Ö. (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Çalışma: Meslek Mensuplarının Demografik Durumları, Mesleki Sorunları ve Değerlendirilmesi. *Sosyoekonomi Dergisi*, 105-133.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. New York: Taylor & Francis Group.
- Coşkun, S., Kır, A., & Coşkun, S. (2017). İş Dünyasının Muhasebe Eğitiminden Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 330-341.
- Çaştut, H. (2019, Eylül). Muhasebe Derslerinde Öğretme ve Öğrenme Sorunu: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Muhasebe Öğretim Elemanları Üzerinde Nitel Bir Araştırma. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Daştan, A. (2009). Etik Eğitiminin Muhasebe Eğitimindeki Yeri ve Önemi: Türkiye Değerlendirmesi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 281-311.
- Demir, B. (2012). Muhasebeye Yön Veren Gelişmeler ve Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitime Yansımaları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 109-120.
- Gençoğlu, Ü. G., & İşseveroğlu, G. (2010). Türkiye’de Meslek Yüksekokullarındaki Eğitimin Muhasebe Mesleğine Katkısı Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 28-40.
- Gönen, S., & Rasgen, M. (2019). 1979-2018 Yılları Arasında Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumlarında Sunulan Bildirilerin Metodolojilerinin İncelenmesi. XXXVIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (s. 42-62). Pamukkale: İstanbul Üniversitesi Muhasebe Enstitüsü Yayınları.
- Güler, F. Ü., & Helhel, Y. (2010). Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Nitelikli Yetiştirilmesi Hakkında Görüş ve Beklentileri: Antalya İlinde Bir Araştırma. 9. Ulusal İşletmecilik Kongresi, (s. 322-326). Zonguldak.
- Günay, Y. (2016, Temmuz). Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin İş Piyasasının Beklentilerini Karşılama Seviyesinin İncelenmesi: Kahramanmaraş Örneği. T.C. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş.
- İnciroğlu, T. (2019, Ekim). Mesleki Ve Teknik Anadolu Liseleri İle Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi: Kahramanmaraş’ta Bir Alan Araştırması. Kahramanmaraş: T.C. Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans TEzi.

- İskender, H. (2011, Aralık). Türkiye’de Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Yetkinlik Sorunları ve Bu Sorunların Çözümünde Sürekli Eğitimin Rolü. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- Kağızmanlı, B., Kaya, K., Özgüler, A. T., & Altuğ, M. (2016). Öğretim Elemanlarının Bakış Açılıyla Öğrenci Profillerinin Değerlendirilmesi: Malatya Meslek Yüksekokulu Örneği. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 60-66.
- Kandemir, T., Kardeş, Z., & Baykut, E. (2016). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Bakış Açıları: Afyon Kocatepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 133-151.
- Karaisaoğlu, F., Alagöz, A., & Allahverdi, M. (2018). Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Niteliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, 19-40.
- Karcıoğlu, R., & İbadov, E. (2019). Üniversitelerdeki Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Düzeyi Üzerine Bir Araştırma. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 291-311.
- Kavanagh, M., & Drennan, L. (2008). What Skills and Attributes Does an Accounting Graduate Need? Evidence from Student Perceptions and Employer Expectations. Accounting & Finance, 279 - 300.
- Kılıç, S. (2016). Cronbach’ın Alfa Güvenirlik Katsayısı. Journal of Mood Disorders (JMOOD), 47-48.
- Örs, F. (2003). Meslek Yüksekokullarının Toplumsal İşlevi Bir Meslek Yüksekokulunun Kurumsal İmaj Araştırması . Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1-16.
- Özgüler, D., Özgüler, D., Karataş, K. U., & Ulaş, M. (2017). Muhasebe ve Finans Sektörünün Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinden Beklentileri. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 175-186.
- Özyürek, H. (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarının Taşınması Gereken Nitelikler . Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi Cilt:4, No:1, 139-148.
- Sak, E. (2013, Mayıs). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Mesleğinde Haksız Rekabet Olgusu. Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Soylu, Y. (2010). Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Düzeylerinin Meslek Etiğinin Algılanması Üzerindeki Etkisi. Konya: Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Bölümü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Süer, H. M. (2007). Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler ve Karşılaşılan Sorunlar. İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Tugay, O., & Ömürbek, V. (2014). Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Derslerinin Uygulamada Kullanılma Düzeyi ve Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma. Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 53-74.
- Ulutan, R. (2019, Haziran). Muhasebe Meslek Mensuplarının Ortaöğretim Muhasebe Alanı Beceri Eğitimine Bakış Açılı. Bartın: Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

- Uysal, T. (2017, Ocak). Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Konusunda Üniversite Öğrencilerinin Bilgi Ve Algı Düzeylerinin Ölçülmesi: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Örneği. Bilecik: T.C. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldırım, R. E. (2019, Temmuz). Meslek Yüksek Okulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerinin Staj Uygulamalarının Verimliliği ve Muhasebe Eğitimine Katkısının İncelenmesi; Uludağ Üniversitesi Örneği. İzmir: T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldız, G. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı Öğrencilerinden Beklentileri: Kayseri İlinde Bir Araştırma. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 169-184.
- Yılmaz, A. (2019, Ağustos). Türkiye’de Verilen Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarını Karşılama Düzeyi: Akademisyenler ve Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma. T.C. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Yürekli, E., & Gönen, S. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikli Meslek Mensubu Yetiştirilmesine Yönelik Önlisans Programından Beklentileri. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 301-316.
- Zaif, F., & Ayanoğlu, Y. (2007). Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 115-136.
- Zaif, F., & Karapınar, A. (2002). Muhasebe Eğitiminde Değişim İhtiyacı. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 111-134.